

nt

naš tednik

Letnik XXVII — Stev. 31 31. julija 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Zahteva NSKS: razpust Abwehrkämpferbunda

Razpust društva „Kärntner Abwehrkämpferbund“ je zahtevalo predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev v pismu ministru za notranje zadeve Ottu Röscherju. V pismu navaja Narodni svet koroških Slovencev, da je bila blagoslovljena zastava abwehrkämpferbunda v Vernberku letos prireditev z neonacističnim značajem.

Kot utemeljitev navaja pismo, da so bili govori na tej prireditvi sovražni, naperjeni proti načelom Združenih narodov ter predvsem proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

V pismu ponavlja Narodni svet koroških Slovencev formalno tudi ovadbo proti župniku in „pridigarju“ Wilhelmu Mucherju zaradi sum-

nje kaznjivega dejanja proti paragrafu 283 kazenskega zakonika („naščuvanje“). Že 1. julija letos je zastopstvo koroških Slovencev ob priliki razgovora z zveznim kanclerjem opozorilo na pripetljaje pri tej prireditvi abwehrkämpferbunda. V smislu tega poročila so zahtevali predstavniki obeh osrednjih organizacij razpust koroškega abwehr-

kämpferbunda po določenih člena 7 in člena 9 avstrijske državne pogodbe.

„Politika“: razvoj dobrodošel šovinistom

Če se bodo kontakti med vlado in zastopniki koroških Slovencev še dalje otežkočili, bi tak razvoj bil le dobrodošel velenemškemu šovinistom, ki so — proti določilom člena sedem državne pogodbe — zainteresirani na tem, da branijo njih nacistična oporišča iz preteklosti ter ojačujejo svoj vpliv na Koroško; da, motijo celo naravno vlogo dežele Koroške kot most za dobrososedsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo. — Do tega zaključka je prišel dopisnik beograjske Politike v eni od zadnjih števil tega oficioznega beograjskega dnevnika o zadnjih vidikih koroškega manjšinskega vprašanja — predvsem v zvezi z evropsko konferenco v Helsinkih. — V zadnjem tednu je beograjska Politika objavila dve reportaži o problematiki koroškega narodnostnega vprašanja.

23. julija je korespondent Politike zapisal, da koroški Slovenci s tesnobo pričakujejo, ali jih bo Avstrija potem, ko bo podpisala deklaracijo 35 držav, učinkoviteje varovala pred diskriminacijami, katerim so zdaj izpostavljeni. — Kot piše Politika, zastopniki koroških Slovencev obžalujejo, da avstrijska zvezna vlada nima razumevanja za apele in zahteve manjšine. Pred-

vsem sklep treh strank o ugotavljanju manjšine bi v dani situaciji — v volilni kampanji — privedel do nabite atmosfere na Koroškem ter bi nudil po volitvah nedogledne preteve za nadaljnji psihološki teror na manjšino. — Že zdaj, piše Politika, imajo starši, ki želijo v smislu veljavne šolske ureditve prijaviti otroke k pouku v slovenskem jeziku, vrsto težav in neprijetnosti, ter

so izpostavljeni celo pritisku in represalijam šovinističnih krogov.

Prav tako piše Politika o gospodarskem zastopstvu narodnih pripadnikov slovenske narodne skupnosti, tako med drugim v zastopavljanju pri kreditih, katerih se hočejo poslužiti Slovenci.

Pomanjkljivosti vidi Politika tudi na informacijskem področju: celovški radio oddaja dnevno le 45 minut v slovenskem jeziku, celotni informacijski sistem je pomanjkljiv — televizija je docela izključena.

Ob koncu se Politika bavi še s sklepom osrednjih organizacij koroških Slovencev, da vidijo uničeno bazo za skupne pogovore z vlado v trenutku, ko bi bilo zakonjerno štetje koroških Slovencev.

Druga reportaža v beograjskem listu pa je posvečena kompleksu vprašanj okoli nameravane graditve Kulturnega doma za koroške Slovence.

Mucher poudarja, da je bil posvečen v duhovnika leta 1939 pod Hitlerjem

Na Koroškem zgleda, da je vse to, kar je kdo bil pod Hitlerjem, znak za posebno kakovost. Potem ko se je že v predvolilnem boju deželni glavar v intervjuju s Kronen Zeitung bahal s tem, da je po-

udaril, da je bil takrat odlični Hitlerjev mladenič („hochgradiger Hitlerjunge“), je zdaj storil gosposvet-ski dušni pastir Wilhelm Mucher podobno: v intervjuju z dunajskim tednikom „Wochenpresse“ je dal

poseben poudarek na dejstvo, da je bil posvečen v duhovnika „39, unterm Hitler“.

Zdaj je na vrsti škof, da ustvari jasne razmere. Kajti vsako nadaljnje delovanje Mucherja stane škofijo reputacijo.

Reportažo iz Wochenpresse ponatisnemo na 8. strani.

Otvoritev selskega igrišča

Sen vseh Selanov se je v nedeljo uresničil: športno igrišče je bilo predano svojemu namenu, selski športniki bodo imeli svoj lastni prostor in v prihodnosti ne bo več tuje igrišče tudi lastno bivališče. Otvoritev sama je bila pod častnim pokroviteljstvom selskega župana Hermana Velika. Okvir za otvorenje je dal nogometni turnir moštev iz okolice.

Kar pa je motilo uresničitev sena Selanov, pa je bil način otvoritve. Že lepake, ki so vabili na to slovesnost, so mnogi Selani vzeli za začudenje na znanje: kajti na njih je bila slovenska edina beseda „Sele“. Selane, skoraj izključno slovenskega porekla, so Selani vabili z nemškimi lepaki.

Župan Herman Velik je imel dvojezični govor, kot to odgovarja tradiciji selske občine, ki ima vsa javna poslopja označena dvojezično. Pretežno slovenska je bila tudi blagoslovljeno igrišče; to je opravil selski rojak, boroveljski mestni kaplan Hanzej Olip.

Pač pa je predsednik DSG Selezell Florijan Oraže očitno pozabil, da ima selsko športno društvo dvojezično ime. Drugače si namreč ne moremo razlagati dejstva, da je Florijan Oraže govoril svojim selskim rojakom samo nemško. Postskriptum: Florijan Oraže je tudi občinski mandat — pa niti ne na listi večinskih strank...

Tudi kajžipot na igrišče je proti selski tradiciji le nemški.

Katoliški glas o ordinariatu

„Katoliški glas“, tednik Slovencev v Italiji, je obširno poročal o čudni pridigi gosposvetkega župnika Mucherja. Ob koncu pa katoliško glasilo goriških in tržaških Slovencev kritično ocenjuje postopanje ordinariata. Takole piše:

„Slabost škofijskega ordinariata je očitna. Kot že tolikokrat poprej se spreneveda. Le kaj bo moral Mucher še storiti, da se bo škof zganil in nastopil, kot mu to velevala položaj, ki ga ima v krajevni Cerkvi? Če tudi to pot Mucher ne bo kaznovan, bo celovško škofijsko vodstvo izgubilo svojo zadnjo vredostojnost.“

„Tafelsturm“ je iniciator štetja

Da ima ugotavljanje manjšine, kot ga predvidevajo večinske stranke, svojo podlago predvsem v kaznivem dejanju podiranja dvojezičnih napisov, je postalo enkrat več očitno: vodja celovške redakcije „Kleine Zeitung“ je v rubriki „Meine Meinung“ v katoliškem tedniku „präsent“ zapisal dobesedno: „Bis zum Ortstafelsturm 1972 konnte man der Auffassung sein, eine eigene Volkszählung sei nicht notwendig, weil das Siedlungsgebiet der Minderheit und auch ihre zahlenmäßige Stärke, wenn nicht schon exakt, so doch annähernd bekannt ist.“

V tej rubriki sta nastopila po en zagovornik in nasprotnik štetja. Zagovornik je bil Stritzl, proti štetju se je izrazil dr. Andrej Moritsch, asistent na institutu za južnovzhodno Evropo.

Stritzlove izjave se popolnoma ujemajo z linijo koroškega majhnega formata: medtem ko „Kleine Zeitung“ do leta 1972 z Heimatdienstom ni imela ravno najprijaznejših stikov, je pomenilo to leto cenzuro za celotni list: kajti tudi gospodje pri majhnem formatu so prepoznali, da pridobijo naklado pri koroških bralcih le tedaj, če ne nasprotujejo miselnosti koroške večine. Miselnost na Koroškem pa ni naklonjena dvojezičnim napisom, zato je tudi majhni format primer-no justiral svojo linijo.

Öffentlichkeit das Problem Südkärnten zunehmend bewußt wird. Die offiziellen Slowenenvertreter haben an der „Ortstafelkommission“ nicht teilgenommen, wo sie ihre Haltung hätten klar darlegen können. So müssen ihre durchaus nicht einheitlichen Argumente gegen eine Minderheitenermittlung, und nicht anderes ist die „Sprachenzählung besonderer Art“, unterschiedlichen Quellen entnommen werden. Die wichtigsten sind:

1. Im Staatsvertrag ist die zahlenmäßige Feststellung der Minderheit zum Zwecke der Erfüllung ihrer Rechte bewußt nicht verlangt worden. Es ist dort vom Territorium mit slowenischer, kroatischer und gemischter Bevölkerung die Rede.

2. Das Territorium, wo in Kärnten Slowenen leben, ist hinlänglich bekannt. Umschrieben wird es insbesondere in der Schulverordnung von 1945, im Gerichtssprachen- und Minderheitenschulgesetz von 1959 und im Amtsspracherlaß 1968.

3. Eine Minderheitenfeststellung zum Zwecke der Erfüllung der staatsvertraglichen Verpflichtungen so lange Zeit nach dem Staatsvertrag widerspricht dessen Intention. Wenn man in diesem Zusammenhang schon nach der Zahl der Slowenen frage, könne nur auf die Volkszählung von 1951 zurückgegriffen werden.

4. Da die Volkszählungen in Kärnten erfahrungsgemäß in vielen Gemeinden von Mal zu Mal stark schwankende Ergebnisse bringen, würden Minderheitenfeststellungen, die ja wiederholt werden müßten, als Grundlage für die Erfüllung der staatsvertraglichen Verpflichtungen die Rechtsunsicherheit nur erhöhen.

5. Jedwede Minderheitenfeststellung könne nur ein falsches Bild der tatsächlichen Verhältnisse bringen, da unter dem gegebenen deutschnationalistischen Druck ein Teil der Kärntner Slowenen seine ethische oder sprachliche Zugehörigkeit zur Minderheit leugnet.

6. Eine Lösung der offenen Fragen könne nur auf politischem Wege erfolgen, d. h. nicht über eine quantitative Erfassung der Minderheit, sondern in Verhandlungen mit deren Vertretern.

Worum es eigentlich geht, wird nur im Punkt 5 angedeutet. In Kärnten leben an die 50.000 Menschen, die Slowenisch oder den slowenischen Dialekt sprechen. Bei der Volkszählung 1971 haben nur ca. 16.000 von ihnen ausdrücklich Slowenisch als Umgangssprache angegeben. Mit ungefähr dieser Zahl könnten also die Slowenen bei einer Sprachenzählung rechnen, zumal die recht unglückliche Fragestellung nach der überwiegenden Familiensprache tatsächlich unter dem zu erwartenden Druck der deutsch-nationalistischen Propaganda, die aus der Sprachenzählung eine Volksabstimmung machen würde, äußerst fragwürdige Ergebnisse bringen müßte, die überdies für eine völkerrechtliche Regelung ungeeignet wären.

Was aber ist mit den restlichen Zehntausenden, die Slowenisch sprechen, es aber nicht angeben? Mit Ausnahme weniger, zu deutschen Nationalisten pervertierten Renegaten, sind das Menschen, die weder Slowenen noch Deutsche, sondern nur Österreicher sein wollen. Es ist absurd, und von jenen, die das Bekenntnisprinzip verlangen, nicht nur hinterhältig, sondern auch gegen den österreichischen Staatsgedanken, von diesen zweisprachigen Österreichern zu verlangen, daß sie sich über eine Minderheitenfeststellung einer der beiden Volks- bzw. Sprachgruppen zuordnen. Die einzige, eines Kulturstaates würdige und dem österreichischen Staatsgedanken entsprechende Lösung kann nur in der weitestgehenden Doppelsprachigkeit der Bewohner Südkärntens liegen.

UNO terja poročilo

Komisija za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije pri Organizaciji združenih narodov je zahtevala te dni od Avstrije, naj predloži svoje poročilo o stanju narodnih skupnosti v državi. Avstrija se je lani obvezala, da bo sestavila takšno poročilo, potem ko so nevrščene države, predvsem Jugoslavija, ožigosale avstrijsko politiko nasproti manjšinam, zlasti koroškim Slovence.

Dokumentacija „nt“

„nt-Pressdienst in deutscher Sprache“ je izdal kot poseben ponatis dokumentacijo — primerjavo govorov Wilhelma Mucherja in Tomaža Holmarja. Interesenti lahko naročijo to dokumentacijo na upravi „nt“, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec. Kot režijske stroške zaračunamo 2.— šilinga za vsak eksemplar ter poštnino.

Gospodarski komentar

Trg z govejo živino na poti zboljšanja

V predzadnji številki „nt“ je bil skiciran razvoj, ki ga smemo na področju prašičereje pričakovati do konca prihodnjega leta. Zadevna prognoza na osnovi vmesnega štetja prašičev 3. junija t. l. je pokazala, da imajo v kroških za zrejajo pujskov organizirani prašičereji v tem času zagotovljen odkup prirejenih pujskov po prilično enako ugodni ceni kot v tekočem letu. Odkup pa imajo zagotovljen tudi večja pitališča z več sto pitancev letne proizvodnje. Neorganizirani rejci pujskov in pitališča z več deset pitancev letne proizvodnje pa morajo biti v prihodnje s svojo prašičerejo previdnejša kot jim je bilo treba biti v zadnjih treh letih.

Nekoliko drugače se bo v prihodnjih letih razvijal trg z mlekom in govejim mesom. Na tem področju izgleda, da je kriza, ki se je pričela leta 1973 in ki je imela doslej padec cen klavnih goved za 15 in več odstotkov za posledico, je pri kraju. Po vmesnem štetju goveje živine 3. junija izgleda — in to potrjuje rahlo zboljšanje cen v zadnjih tednih — da je višek krize v govedoreji za nami. Tekom leta dni se je v državnem merilu število goved zmanjšalo za 4,9 odstotka, na Koroškem pa celo za 6,7 odst.

Podrobnejša analiza naštetih goved po njihovi starosti kaže nasprotni 3. juniju 1974 naslednje spremembe (v odstotkih):

	Avstrija	Koroška
teleta do 3 mesecev starosti	— 7,5	— 4,1
mлада goveda od 3 do 12 mesecev:		
biki	— 5,3	— 19,9
teličke	— 5,3	— 10,4
Goveda med 1. in 2. letom:		
biki	— 2,2	+ 5,8
voli	— 10,7	— 11,2
teliče		
nepripuščene	— 4,2	— 9,4
pripuščene	+ 2,9	+ 20,5
Goveda nad 2 leti:		
biki	— 15,0	— 19,3
voli	— 12,1	— 28,8
teliče		

nepripuščene — 4,6 — 32,8
 pripuščene + 0,1 — 14,5
 krave — 2,4 — 2,3

Zgornja primerjava kaže, da je s pomočjo različnih intervencij s strani dežele in države in s pomočjo aktivitet, ki jih je razvila kmetijska zbornica, uspelo odpraviti viške spitanih volov in bikov, za katere pred letom dni ni bilo mogoče najti kupca.

To, kar je bilo po stari praksi pričakovati, se medtem k sreči ni zgodilo. Po stari praksi je bilo namreč pričakovati, da bodo kmetje v krizi na trgu z govejim mesom dali večji poudarek prireji mleka, kar bi lahko povzročilo nove težave pri vnovčenju mlečnih izdelkov. Do tega k sreči ni prišlo in tudi v prihodnjih dveh letih ne bo prišlo. Prireja mleka, ki stagnira od leta 1972 naprej, tudi v prihodnje — vsaj do 1977 — ne bo naraščala. Tekom leta dni se je število krav zmanjšalo za 2,4 odstotka na 1.022.768 glav. V isti primerjavi je

vendar število več kot dve leti starih telic naraslo le za 0,1 odst., to je za 110 glav.

Trend, ki ga v prireji mleka zaznamujemo, bo trajal najmanj do konca 1977. Število telic med 1. in 2. letom starosti je za okroglo 5500 nižji, število teličk med 3 in 12 meseci pa celo za 13.700.

Kar se tiče Koroške, velja glede nadaljne prireje mleka v bistvu isto. Morebiti bolj kot kmetje v državnem merilu tendirajo koroški kmetje k omejitvi prireje mleka. Že med letom 1972 in 1974 se je količina pri mlekarnah oddanega mleka zmanjšala za okroglo 8000 ton na 105.000 ton. Po številu krav in telic v prihodnje ne bo naraščala. Prej bo nazadovala.

Po omenjenem štetju izgleda, da tudi ponudba klavnih goved ne bo tako velika, kot je bila v zadnjih dveh letih. Število volov in bikov ter nebrih telic preko 2 leti starosti je bilo za 10.000 manjši kot pred letom dni. Od 77.000 je padlo na 67.000. Ponudba nazaduje in bo

nazadovala tudi v prihodnje, gotovo do jeseni 1977, kajti število goved za zakol je v vseh starostnih kategorijah znatno nižje kot je bilo pred letom dni.

Kar v tem pogledu tiče Koroške, kjer je na celokupnem številu delež goved na pitanju že vsa leta večji kot v avstrijskem merilu, je treba spričo dobre poletne turistične sezone računati z živahnostim povpraševanjem za klavnimi govedi in teleti. Le-to tudi v zimskih mesecih ne bo popustilo. V drugem polletju 1976 in v prvem polletju 1977 bo naprej naraščalo, ker bo ponudba verjetno za 20 odstotkov nižja kot je bila doslej.

Če bodo koroški govedorejci ostali pri sedanjih praksi, če bodo v prihodnjih tednih in mesecih prodali še več klavnih telet kot doslej in če bo ostalo v državnem merilu pri sedanji prepovedi uvoza govejega mesa za predelavo, potem je gotovo, da se bo mizerni položaj kmetov na trgu z govejim mesom prihodnje poletje zboljšal. (bl)

Jubilej na Gorenjskem sejmu

Kolektiv podjetja Gorenjski sejem iz Kranja se je letos še posebno prizadevno pripravil za čim boljše organizacijo svoje osrednje sejemske prireditve v mesecu avgustu. Vodilo teh prizadevanj je bilo praznovanje 25. Gorenjskega sejma. 25. Jubilejni mednarodni Gorenjski sejem je letos večji tako po svoji obsežnosti, kakor tudi po številu razstavljalcev in sejmskih eksponatov, kakor kdaj koli doslej. Vse prostorske kapacitete so popolnoma izkoriščene.

Na 25. jubilejnem mednarodnem Gorenjskem sejmu sodeluje 101 jugoslovanskih in 24 tujskih direktnih razstavljalcev. Ta številka pa se poviša na okoli 300, če se še upoštevajo vsa tista podjetja, ki nastopajo v okviru združenih podjetij, trgovskih hiš in zastopstev. Največ

tujih razstavljalcev je iz Avstrije, Zvezne republike Nemčije, Indije, Japonske in Norveške.

Koroška je zastopana na tem sejmu samo z dvema podjetji in s kolektivno razstavo koroške gospodarske zbornice.

Izbira na sejmu je popolna. Sejem je ohranil tudi svoj široko potrošni značaj, kjer obiskovalec oziroma kupec lahko dobi vse, kar potrebuje za svojo osebno rabo ali za opremo svojega doma, gospodarstva, obrti in tudi industrije.

V notranjih prostorih je največ pohištva in druge opreme za gospodinjstvo, akustičnih aparatov, blaga in konfekcije, prehrabnih izdelkov, športnih in luksuznih predmetov, orodja in gradbenega materiala. Zunanji prostor pa je poln najrazličnejših kmetijskih stro-

jev in opreme, motornih in drugih vozil in lahkih gradbenih strojev.

V času trajanja sejma je vsak večer na gostinskem prostoru zabavni program in ples. Igral bo ansambel Toneta Žagarja s pevskim kvartetom zabavne in plesne melodije za mlade in tudi starejše obiskovalce.

Ker Gorenjski sejem po svojih močeh podpira tudi šport, prireja v soboto, 9. avgusta, ob 16. uri rokometni turnir za pokal Gorenjskega sejma z mednarodno udeležbo.

Slovesna otvoritev sejma, ki ga bodo po besedah direktorja Okorna prihodnje leto še razširili, bo v petek, 8. avgusta, ob 10. uri. Odprt je dnevno od 9. do 19. ure, zabavni prostor pa do 24. ure. 25. jubilejni mednarodni Gorenjski sejem bo odprt do 18. avgusta 1975.

Kriza ÖVP hitro končana

Po pogrebni svečanostih za strankinim predsednikom Karlom Schleinzerjem se je strankino vodstvo ÖVP minuli četrtek sestalo v Celovcu, da določi predlog za novega predsednika stranke. Kakor je bilo pričakovati, je bil izbran g. dr. Josef Taus. Ker je stavil tudi generalni sekretar Kohlmaier svoje mesto na razpolago, bo izrednemu občnemu zboru za mesto generalnega tajnika predlagan 34-letni dr. Erhard Busek. Taus in Busek sta oba strokovnjaka na gospodarskem področju in sodijo, da je to dobro znamenje pri rastočih gospodarskih težavah v državi.

Težko krizo, ki je za ÖVP nastala s prometno smrtno nesrečo dr. Schleinzerja, je stranka z izbiro novega predsednika in kandidata za mesto zveznega kanclerja rešila v najkrajšem času. Le dva meseca časa ima stranka, da za parlamentarne volitve, 5. oktobra, z dvojico Taus-Busek opravi vsa potrebna dela.

Volilni dvoboj med premetenim kanclerjem Kreiskim in gospodarsko močnejšim novim ÖVP predsednikom Tausom bo kratek, trdi in odločilen za nadaljnji razvoj avstrijske republike.

Koroška ÖVP pa je na Schleinzerjevo prvo mesto za volitve 5. oktobra imenovala grabštanskega župana Valentina Deutschmanna.

Novo vodstvo Lige za človekove pravice

Ker je dosedanji predsednik Lige, bivši koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig zaradi starosti odstopil, je občni zbor dne 20. junija izvolil za predsednika g. Alfreda Ströerja, sekretarja avstrijskega sindikata in g. Wedeniga za častnega predsednika. Vodstvo koroškega odseka Lige je prevzel g. poslanec Miha Luptovits.

Listina častnega predsedništva je bila nedavno predana bivšemu predsedniku g. Wedenigu v Celovcu. Te slavnosti so se udeležili slovenski in nemški člani Lige. Med drugimi je ekonomski svetnik Kumer izrazil željo, da bi Avstrijska liga za človekove pravice tudi naprej tako načrtno podpirala izvedbo člena 7 državne pogodbe. Tej slavnosti v ožjem krogu je prisostvoval tudi generalni tajnik Avstrijske lige g. prof. dr. Erik Körner ter deželni tajnik koroškega odseka Lige dr. Janko Zerzer.

Die beidsprachige österreichische Presse hatte über die Tournee berichtet, Radio Kärnten hat in deutscher und slowenischer Sprache kurze Mitschnitte, Kommentare und Interviews ausgestrahlt. Die Chorgemeinschaft glaubt, mit ihrem Singen einen kleinen Beitrag zur Völkerverständigung gegeben zu haben.

Poleg tega pa je jezni koroški šolski ravnatelj dal tudi pobudo za članek v „Unterländer Nachrichten“. Takole piše:

SO WIRD KÄRNTEN IM AUSLAND GESCHADET

Hessische Chorgemeinschaft verbreitet Kärntnerkarte, in der alle Orte auch slowenische Namen tragen — Konzerte in „slowenischen“ Kirchen Kärntens

Die „Lauterbacher Jugendkantorei“ eine Chorgemeinschaft aus Hessen, besuchte schon im Vorjahr Kärnten und gab hier Konzerte. Auch heuer kam sie hierher und gab auch in St. Paul ein Konzert. (Dalje na 4. strani)

V Nemčiji se smeji Heimatkämpferjem

Kako občutno more prileteti nazaj na lastni nos udarec, ki ga namenijo slovenski narodni skupnosti, se je te dni pokazalo na reakcijah na gostovanje lauterbaških pevcev in pevk na Koroškem. Kot smo poročali, je evangeličanska nemška skupina nastopila v katoliških cerkvah z lepim delom slovenskih pesmi v svojem sporedu. („nt“ je poročal.) Dvojezični prospekti, predvsem pa dvojezične oznake na prospektih in sporedih pa so bili trn v očeh marsikaterih koroških časopisov. Tako ti Korošci tudi niso razumeli, da je Oberhessische Volkszeitung pozitivno ocenila nastop pevcev iz Lauterbacha in da je obsodila pohod na dvojezične napise.

Neki razkačeni šolski direktor (iz Šentpavla) pa je napisal pismo bralcev na uredništvo „Oberhessische Volkszeitung“. Tam se je pritoževal, češ da Jesovškov zbor slovenizira in hujska.

Na uredništvu samem so bili boljše informirani: Ponovili so svoje pozitivno stališče do koroških Slovencev in označili pisca pisma kot hujskača:

Jugendkantorei mit Ehepaar Jezovsek „geriet“ in die österreichische Innenpolitik

„Ich bin überzeugt, daß dieser Artikel (Reisebericht, erschienen am 6. Mai 1974. Die Red.) vom Di-

rigenten und seiner Frau geschrieben wurde. Denn Sie können ja nicht wissen, was sich bei uns in Kärnten tut. Aber:

1. Mit welchem Recht schreibt ein Flüchtling, der bei Ihnen gelandet ist, solche Hetzartikel? Ja, es ist manches nicht geklärt in unserem Lande. Aber im großen und ganzen vertragen sich alle. Es sind nur ein paar Hetzer, Pfarrer, Rechtsanwälte und Lehrer, die Unruhe stiften, siehe beiliegende in Laibach gedruckte Landkarte von Kärnten, mit den Wünschen dieser von Laibach und Belgrad geförderten Hetzer. Daß da die Bevölkerung empfindlich ist, werden Sie verstehen.

2. Und mit welchem Recht kommt dieser Gast bei Ihnen — vielleicht hat er die deutsche Staatsbürgerschaft bereits — als Gast in unser Land, um da zu hetzen? Ich weiß nicht die Reaktion in anderen Orten, aber da hier in St. Paul. Selbst die Studenten, die wahrlich nichts mit Politik zu tun haben, waren empört. Es kam zu argen Szenen!

3. Soviel mir auch bekannt ist, werden solche Grenzlandfahrten von der Bundesrepublik finanziell unterstützt. Nichts gegen künstlerische Leistung. Wem's gefällt, der hört zu. Aber Gelder dafür, daß Mist gemacht wird? Ich würde Sie sehr bitten, den beiden verantwortlichen Herrschaften beizubringen, daß sie sich bei Fahrten als Gast

zu benehmen haben und sich nicht in unsere Angelegenheiten einmischen sollen. Frau Karin Jezovskova treibt es mit ihrem Namen auch zu weit. Denn diese Endung -ova ist nicht slowenisch sondern tschechisch.

Diesen Brief aus Österreich erhielt auch der Magistrat der Stadt Lauterbach.

Mit einem „Hetzartikel“ hat der Reisebericht in der OVZ-Ausgabe vom 6. Mai nun wirklich nichts zu tun. In dem Bericht wird lediglich etwas beschrieben, was den Tatsachen entspricht.

Eine Gruppe deutschsprachiger Kärntner — so zum Beispiel ein sogenannter „Heimatkämpferbund“ — versucht einer Minderheit, nämlich den österreichischen Slowenen, ihre Rechte zu beschneiden. Dabei — so wurde uns berichtet — gebärdet man sich so, wie das in einem früheren Deutschland einmal der Fall gewesen war.

Die Lauterbacher Jugendkantorei war übrigens vor wenigen Tagen, nämlich vom 20. bis 30. Juni, erneut in Kärnten, und zwar auf Einladung des katholischen Bildungswerkes in Klagenfurt/Österreich. Die Konzertreise stand unter dem Motto „Lieder des Friedens“. Es wurden geistliche Gesänge in verschiedenen Sprachen zur Aufführung gebracht. Wie uns berichtet

wurde, verließen immer dann die deutschsprachigen Kärntner die Kirche, wenn slowenische Lieder erklangen. Volksschuldirektor Herbert Suetta aus St. Paul dürfte wohl auch zu jener Gruppe von „Heimatkämpfern“ gehört haben. Übrigens: am 3. August wird die Jugendkantorei in Lauterbach dasselbe Programm in der Stadtkirche zur Aufführung bringen, womit sie einige Kärntner so in Rage versetzt hat.

Gerade diese provozierende Intoleranz auf eine Sprachminderheit hatten die Programmgestalter der diesjährigen Konzerte der Lauterbacher Jugendkantorei in Kärnten im Auge gehabt, als sie das Programm mit dem Motto „Lieder des Friedens“ betitelt haben. Geistliche und westliche Gesänge verschiedener Nationen und Religionen, in Originalsprachen vorgetragen, sollten für Völkerverständigung, Toleranz und Freundschaft werben.

Bei manchen Konzerten erlebten die jungen Sänger, daß einige Konzertbesucher den Raum immer dann verließen, wenn gerade slowenischsprachige Lieder gesungen wurden, einige Ortsveranstalter haben sich massiv gegen das zweisprachige Programmheft der Kantorei geäußert, der Umschlag des Heftes mit dem Ausschnitt der doppelsprachigen Landkarte mußte bei einigen Konzerten entfernt werden (unerwünschtes „Propagandamaterial“).

Politični komentar:

Umil si bom roke...

V Kampali zasedajo trenutno afriški predsednik. Ne vsi seveda, tako npr. manjkata tanzanijski Njere in zambijski Kaunda. Tanzanijski zunanji minister John Malecela je izjavil, da bi se njegova država z udeležbo strinjala s politiko morilca Idi Amina, ugandskega predsednika. Idi Amin, eden izmed številnih blaznežev na vodilnih položajih, se je pred kratkim povišal sam v feldmaršala. Ni še dolgo tega, ko je napovedal, da bo dal postaviti spomenik „velikemu državniku“ Adolfu Hitlerju. To mu je medtem hušnilo iz glave, namesto Hitlerju pa bo dal postaviti ogromen spomenik samemu sebi. Pravijo, da iz mavca, kajti iz kamna bi bilo verjetno le pretežno izklesati kakega Amina...

Gostitelj hadži Idi Amin Dada bo torej do naslednjega vrha Organizacije za afriško enotnost najvišji predstavnik afriških narodov. Naloga OAE je med drugim tudi ta, da se bori proti kolonializmu in zatiranju mladih afriških narodov. Tako npr. proti rasistični politiki v Južni Afriki, Rodeziji in Namibiji (trenutno pod oblastjo Južne Afrike). Vsekakor čudna čast za človeka, ki v svoji državi izvaja prav to, zaradi česar upravičeno dolžijo in obsojajo rasistična režima v Južni Afriki in Rodeziji. Razlika je le ta, da v obeh rasističnih državah jemljejo pravice črncem belci, v Ugandi npr. pa črnici.

Ministri, zastopniki afriških držav v Kampali, so prejšnji petek sklenili, da bodo podprli nedavni sklep islamskih držav, naj pri naslednjem zborovanju OZN izključijo Izrael, ker da se ne briga za sklepe OZN, ker da zatira Arabce in jim noče vrniti zasedenih ozemelj. Izraelu očitavajo tudi rasizem, „stalno skupščino“ in teptanje osnovnih človekovih pravic. Generalni tajnik OZN Kurt Waldheim, ki je tudi prispejal v Kampalo, je sicer izjavil, da je izključitev Izraela stvar generalne skupščine in da jo je treba temeljito proučiti v zvezi s pravili OZN. Sicer pa so izrinili Izrael iz nekaterih podorganizacij OZN, npr. iz UNESCO, seveda ob bučnem odobravanju krogov, ki le stežka skrivajo svoj antisemitski gnev ali pa ga kar javno kažejo v svojih izjavah in dejanjih.

Politika Izraela gotovo zasluži to ali ono pikro pripombo. Sicer pa se je pokazala pristranskost OZN prav v zadnji resoluciji varnostnega sveta, v kateri so sicer izrazili svoje izredno zadovoljstvo ob zadržanju Egipta (podaljšanje mandata čet OZN za tri mesece), nikakor pa niso omenili, da je Izrael že 14. julija privolil v podaljšanje za dobo 6 mesecev. V tej resoluciji pa tudi izkrivljajo smisel resolucije varnostnega sveta št. 338, ki priporoča neposredna pogajanja med Izraelom in arabskimi sosedi.

Če primerjamo politiko tolikokrat obsojenega in očrnjenega Izraela s politiko držav, ki mešetarijo po hodnikih poslopja OZN in ob vsaki priložnosti s svojo demokratičnostjo, naprednostjo in vsemi svetlimi in sijajnimi lastnostmi, se nam razgali kaj čudna resnica. Če bi namreč hoteli izključiti iz OZN vse države, ki teptajo osnovna določila te svetovne organizacije, bi jih bilo mnogo več zunaj kot znotraj. Med njimi bi pač morala biti Uganda Idi Amina. Toda Idi Amin je „državnik“, ki ga snubijo močne sile. Uganda ima važen strateški položaj, sicer pa že zaradi oportunitizma ne kaže, da bi popraskali kakega zastopnika tako imenovanega tretjega sveta, kajti posledice bi utegnile biti hude. Mor da bi Amin v „zameno“ dal zapreti in spraviti na „varno“ kakega zastopnika tiste nerodne države. In

ker se ga bojijo, ravnajo z njim pač tako kot z razbesnelo zverino. Ker si neprestano išče svoje žrtve in jih pospravlja drugo za drugo, ga skušajo sosede omiliti s tem, da mu kar sami mečejo jed v žrelo. In so ob tem kar veseli in srečni, da je žrtev drugi, ne sami. Tako podobno so ravnali tudi s tisto človeško pošastjo, ki ji je feldmaršal Idi Amin hotel postaviti spomenik.

Sicer se razpravlja na afriškem vrhu v Kampali tudi precej o afriško-arabski vzajemnosti. Kažejo pa se tudi razpoke v tem precej nenaravnem zakonu. Pregloboko namreč se je vkopalo v spomin afriškim narodom, kaj vse so počenjali v preteklosti z njimi Alahovi poslanci. Še danes lahko najdeš v Arabiji na tržiščih črne sužnje, čeprav je trgovanje s sužnji po pravilih OZN najstrožje prepovedano. Pa tudi premirje med črnici in Arabci v Sudanu je dokaj majavo kot se prav tako maje stolček sudanskega predsednika Džafarja Nimeirija, ki je po dolgoletnem pobijanju (okoli milijon mrtvih) privolil črncem vsaj delno avtonomijo.

Bodi, kar bo. Glasni in vplivni predsedniki bodo zahtevali v Kampali izključitev Izraela iz OZN in najstrožje ukrepe proti njemu. Obsodili bodo rasizem in zatiranje, kolonializem in izkoriščanje. Zahtevali bodo oster boj za demokracijo in svobodo, napredek in enakopravnost. Veliko bodo o tem razpravljali, govorili bodo ugledni in trezni državniki, oglašali se bodo kričači, vsem skupaj pa bo predsedoval blaznež Idi Amin, ki se bo za svojo državo poživljal na vse, kar mu ne bo prišlo. Za afriške množice se kljub mogočnim sklepom ne bo spremenilo nič, kajti suše in lakote, boleznin in množične smrti tudi v Kampali ne bodo mogli odpraviti. V Ugandi bodo še naprej skrivnostno izginjali ljudje, v Angoli medsebojnega pobivanja še ne bo tako hitro konec, in morda se bo nekoč še zgodilo, kar so že zahtevali različni zastopniki črnih afriških držav, da bodo Egipčanom kratkomalo zaprli vode Nila, če bodo Arabci zahtevali za svoj smrdljiv, a izredno dragoceni petrolej tako nesramno visoke cene. Jože Wakounig

Gospodovski župnik W. Mucher in njegove nesvete izjave

Na vsa gospodinjstva južne Koroške je bil leta 1963 razposlan hujskaški letak, njegov avtor je bil gospodovski župnik Wilhelm Mucher. Njegovi izpadi letos v Vernberku torej niso prvi korak v to smer, kar je bilo znano tudi ordinariatu. Kljub temu je Mucher ostal župnik, dobil je edinole monitum — opomin Cerkve. V slučaju ponovitve, ponovnega monituma, bi moral računati s tem, da mora s fare. Tega pa se boji očitno ordinariat, čeprav je vprašljivo, če bo taka vetrovna politika privedla do politike „Skupne Koroške“. Naslednji izpadi Mucherja so povzeti iz brošure „Für den Religionsunterricht in der Muttersprache“, Celovec 1966. Mucher je v tem pamfletu napadel celo papeža Janeza XXIII.

Die Bestrebungen, Kirche und Christentum zu nationalisieren und dann als Mittel zum nationalen Zweck zu mißbrauchen, entsprechen ganz der slawischen und überhaupt östlichen Linie, stehen in schärfstem Gegensatz zur übernationalen lateinischen westlichen Linie, haben die Kirche des Ostens gründlich nationalisiert, damit in die Isolierung und zum Erlahmen und Erstarren gebracht und geradezu sterilisiert und sind nicht neu, sondern ältesten Datums. Cyrill und Method, deren 1100-Jahr-Feier von Wien über Salzburg bis Rom heuer feierlichst begangen wird, haben diesen Weg eingeschlagen und als erste nach dem Westen zu verfrachten versucht. Man versucht heute die Reaktion der damaligen westlichen Bischöfe, denen es unbegreiflich war, daß es andere Bischöfe geben sollte, denen ihr Nationalismus wichtiger war als ihre Religion. Der soeben verstorbene Papst Johann XXIII. — der Herr gebe ihm und seiner kommunistenfreundlichen Ostausrichtung die ewige Ruhe — hat zum 11. 5. 1963 „einen glühenden Aufruf an die Slawen gerichtet, jene Einheit wiederherzustellen, die von den heiligen Cyrill und Method gelehrt worden ist“ (Furche v. 25. 5. 1963, S. 8). Der schöne Brief geht leider an die falsche Adresse und beruht auf falschen Voraussetzungen. Den Protestanten des Westens war die Religion immer eine religiöse Angelegenheit, trotz aller Irrungen; den Christen des Ostens war und ist die Religion — mit

wenigen Ausnahmen — an erster Stelle eine nationale Sache und erst an zweiter oder letzter Stelle eine religiöse; Westen und Osten reden, wenn sie von Religion reden, deshalb von verschiedenen Sachen, und deshalb war eine Einigung nie möglich; der zweite Grund dafür liegt darin, daß im Westen die Ratio, im Osten aber die Emotio regiert; daher das überaus fromme Wesen gewisser slawischer Kreise, das sie aber keineswegs hindert, ihr Christentum dem Kommunismus in den Rachen zu werfen... Total verfehlt ist jedoch die Berufung auf die beiden als „Lehrer der Einheit der Christen“. Das ergibt sich aus dem Schreiben selbst, in dem es u. a. heißt, „daß die Slawen seit Jahrhunderten zum Teil romtreue Katholiken sind und zum Teil vom Apostolischen Stuhl getrennte Orthodoxe“. Romtreue geblieben sind jene Gebiete, in denen die beiden nie ihr slawisches Evangelium, besser: ihr slawisches ABC verkündet haben, oder wo sie, wie in Mähren, damit Schiffbruch erlitten; wo sie aber Erfolg hatten, dort gibt es nur Orthodoxe. Die beiden haben keine Einheit gelehrt, sondern sind gekommen, um mit Hilfe der slawischen Liturgie diese Gebiete aus der Einheit der Kirche herauszulösen. Sie haben damit in diesem Bereich den Eisernen Vorhang zum ersten Mal zwischen Ost und West herabgelassen. Man ist neugierig, welche Lobestiraden auf dem Kongreß in Salzburg losgelassen werden, und ob man es wagen

wird, das Leben der beiden gemäß ihren Lebensbeschreibungen, deren kritisches Studium sehr empfohlen wird, etwas genauer zu durchleuchten. Weder waren sie Heilige noch Apostel, da sie nur das Slawentum verbreitet haben oder zu verbreiten versuchten. Sie waren auch nie in Kärnten; die von slawischen Nationalisten zusammengestellte Breviereinlage ist zum großen Teil Dichtung.

Die beiden Brüder Cyrill und Method, die Urahn und Muster aller (angeblichen) Priester-Märtyrer in Kärnten, die nicht wegen des Christentums, sondern wegen ihrer Slawisierungstendenzen auf Ablehnung stießen. Genau so ist es vor 1100 Jahren den beiden auch gegangen. Beide waren echte „Slawenapostel“: sie haben auch kein Christentum gepredigt — das hatten andere vor ihnen besorgt — sondern haben sich im politischen Auftrage Konstantinopels bemüht, den schon zum Christentum Bekehrten noch ein slawisches Christentum oder einfach das Slawentum beizubringen, um sie auf diese Weise aus dem Verbanne des lateinischen Christentums und damit von der Zugehörigkeit zum Papste zu lösen. Daß dies der Zweck ihrer „Missionsreise“ war, ergibt sich klar aus der Bestrebung der leitenden Männer des Ostens, welche die Aktion vorbereiteten, und ebenso aus der Reaktion des Westens einschließlich der Zitation nach Rom. Die Zustimmung der damaligen Päpste hat nicht verhindern können, daß jene Länder, in denen sie oder ihre Schüler wirklich Erfolg hatten, Serbien, Bulgarien und der ganze übrige slawische Osten, die Verbindung zu Rom lösten und orthodox wurden — und heute kommunistisch sind.

Man wundert sich wie die beiden Heilige werden konnten. Oder soll hier nur der slawische Nationalismus heiliggesprochen worden sein?

Če hočete biti informirani z vseh področij, berite

... in če hočete biti hitro in precizno iz prve roke informirani (pa tudi vaši znanci), naročite

PRESSEDIENST in deutscher Sprache

Naročilnico dobite na zadnji strani!

Pismi bralcev:**TUJSKI PROMET IN GERMANIZACIJA NAŠE DEŽELE**

Poletje — nešteto tujcev išče oddiha v naši deželi. Letoviščarji brezdvomno prinašajo državi, deželi in občinam znatne finančne dohodke. Občine skrbijo za tujski promet, s tem da nudijo letoviščarjem razne ugodnosti. Gostje si radi ogledujejo lepote naše dežele, in ker po „Tafelsturmu“ leta 1972 manjka pri nas vrsta krajevnih napisov, postavljajo občine kažipote, da se tujci lažje orientirajo.

Pred kratkim sta nekoliko zakasnjeno postavili občini Borovlje in Št. Jakob celo vrsto takih kažipotov. Tujcem točno pokažejo, kako pridejo v „Št. Peter“, v „Erholungsgebiet Windisch Bleiberg“, kam se pelje, da prideš na „Märchenwiese“, do „Gasthaus ...“ itd.

Treba je priznati, da so vse te table umetniško zelo posrečene. Vendar imajo le eno lepoto napako: v dveh občinah, sem bral na približno 90-tih tablah samo 2 slovenski besedi: „Gostilna WIESERŠASEL“.

Tako se pod pretvezo: tujski promet, sistematično germanizira naša dežela, in že ima tujski gost občutek, da se nahaja na pragermanskem ozemlju, ko pride v Slovenijo Plajberk ali Št. Jakob.

Zato tudi ni čudno, da dosti tujcev po obisku slovenske maše vpraša: „Was ist das für eine Sprache, die in der Kirche gesprochen wurde?“

Mislím, da bo potrebno, da se odločno zoperstavimo tej gostoljubnosti in razložimo tudi gostom naše dežele, da se nahajajo na dvojezičnem ozemlju, da živijo tukaj tudi Slovenci!

Joško Wrollich

SLOVENSKI KONCERT V LOČAH

V soboto, dne 26. 7. t. l., sta gostovala v kulturnem domu v Ločah dva slovenska pevska zbora — zbor iz Št. Jakoba v Rožu pod vodstvom Slavka Milisavljeviča in trio „Korotan“ pod vodstvom Hanzija Kežarja.

Oba zbora sta nudila številnim tujskim gostom iz Nemčije in domači publikii vrsto izbranih ljudskih pesmi — tako v slovenščini kot tudi v nemščini.

Tako so Slovenci zopet enkrat dokazali, da so pripravljeni za odkrit dialog — tudi z nemško pesmijo.

Kdaj bo pokazal tako pripravljenost in odprtost tudi kak nemški zbor?

Erika Wrollich

V Nemčiji se smejijo ...

(Nadaljevanje z 2. strani)

So erfreulich eine solche Kontaktnahme an sich ist, so ungeleuerlich ist die Art, wie sich diese christliche Gruppe in innerkärntnerische Angelegenheiten mischt, ja geradezu jugoslawische Propaganda betreibt. So ist einmal das Programm dieser Konzerte in Slowenisch und Deutsch gedruckt. Aber, was noch viel stärker ins Gewicht fällt, auf der Rückseite dieses Prospekts ist eine Übersichtskarte von Kärnten, die sämtliche Ortsnamen in deutsch und slowenisch enthält.

Dazu fragt man sich wohl, wie diese Toleranz und Völkerverständigung gedacht ist, wenn man gegebene Tatsachen einfach verdreht, ein Land einfach verslowenisiert und völlig falsch darstellt. Niemand wird etwas dagegen haben, wenn slowenische Lieder auch bei uns oder anderswo, in slowenischer Sprache gesungen werden, aber wir haben etwas dagegen, wenn, wie es das heurige Programm aufzeigt, deutsche Orte mit nicht bestehenden slowenischen Namen aufgezeigt werden, wenn von „slo-

Pod vodstvom Lajka Milisavljeviča je v soboto zvečer nastopil v kulturnem domu v Ločah šentjakovski mladinski mešani zbor. Po nekaj mesecih je bil to prvi nastop tega mnogoobetajočega novega zbora med koroškimi Slovenci. Nastopal je v okviru kulturnega večera, ki ga je priredila Krščanska kulturna zveza in ki je bil v prvi vrsti namenjen turistom in vsega sveta, ki preživijo dopust na Baškem jezeru. Poleg šentjakovskih pevcev je nastopil še trio Korotan s pevci.

Svoj namen koncert tokrat žal ni dosegel. Dvorana je bila le slabo zasedena, le pičila tretjina je bila napolnjena. In to kljub letošnji rekordni sezoni. Ostale prireditve, ki so bile isti večer v okolici, so bile vse boljše obiskane — neatraktiven pa tudi spored slovenske kulturne prireditve ni bil. Treba bo pač na novo premisliti način propagande, predvsem v turističnih centrih. Škoda bi sicer bilo za lepo idejo — in navado.

Šentjakovski pevci so pokazali, da imajo dober posluh. Poznalo pa se jim je, da vadijo trenutno drug spored — in hočeš nočeš zanemarljavo gala-spored prvih koncertov turneje rožanskih ljudskih pesmi. Sicer pa nameravajo s prvotnim sporedom še nastopiti na lepem

številu koncertov — spored le-teh bo treba čim prej organizacijsko fiksirati. Sicer bi bilo škoda tudi za lepo brošuro, ki so jo ob tej priliki izdali. Zbor bi tako prav gotovo tudi zopet pridobil na pevski disciplini in eksaktnosti, — lastnost, ki so jo nekateri kritiki sprva označili kot za koroško pesem netipično. Pač pa je dirigentu Milisavljeviču že med prvimi koncerti uspelo, usklajevati brezkompromisno

Pogled na del šentjakovskih pevcev. Dirigent je Lajko Milisavljevič.

Dve novi maši v Selah

Selski zvonovi večkrat molčijo, ker jih še ne poganja elektrika. V nedeljo, 27. julija, pa so neumorno peli in pritrkovaje doprinesli svoj delež k praznovanju velike slovesnosti.

Selska župnija podpira misijonske bogoslovce. Več od njih je tekom dvajsetih let obiskovalo svoje dobrotnike in ponovili so v Selah svojo primicijo, tako trije Indijci, dva Japonca, en Kitajec in en Vietnamec. — Letos sta z mnogimi drugimi na praznik sv. Petra in Pavla iz papeževih rok prejela mašniško posvečenje Franc Charjo in Jožef Pathan, oba iz Siama v tajski državi. V družbi predstojnika salezijskega zavoda g. Colomba, sta iz hvaležnosti do dobrotnikov obiskala Sele in tam ponovila novo mašo.

Že na predvečer je pri sprejemu vladalo veliko navdušenje, v nedeljo pa se je pri skupni maši še stopnjevalo. Opravljena je bila deloma v slovenskem in deloma v latinskem jeziku. Pridigar, lanskoletni selski

wenschen“ Kirchen geschrieben wird (statt von christlichen), abgesehen davon, daß es keine Pfarre in Kärnten gibt, die rein slowenisch ist. Wir haben etwas dagegen, wenn man im Ausland solche Verfälschungen verbreitet und damit ein völlig falsches Bild von Kärnten gezeichnet wird, das gewisse Ansprüche von jugoslawischer Seite nur bekräftigen könnte. Und dies macht ein deutscher Chor in einer deutschen Zeitung. Dies macht eine christliche Gemeinschaft. Sie wirbt für das kommunistische Jugoslawien, tritt dafür ein.

Ko je „**Unterkärntner Nachrichten** objavila svoj članek, še ni vedela, da je **Oberhessische Volkszeitung** ponovno prinesla pozitivno stališče. Morda pa bo kdo poslal izrezek iz „**Unterkärntner Nachrichten**“ na uredništvo „**Oberhessische Volkszeitung**“. Tam bodo gotovo zopet zmajali z glavami nad čudnimi oblikami koroškega prastrahu in borniranosti. Tako kot pri filmu **Brandstallerjeve ...**

novomašnik Hanzej Olip, sedaj boveljski mestni kaplan, je še posebno poudaril, da bodo v fari, kjer misijonska zavest še živi, prej ali slej vzkliili tudi lastni duhovniški poklici, treba pa jih je seveda izprosiiti.

Prostorna selska cerkev je bila ta dan res polna, spodaj in na koru, saj je na slovesnost poleg domačih vernikov prišlo še mnogo od drugod. Poleg ljudskega petja pa je tudi cerkveni pevski zbor pokazal, da je res kos svoji nalogi.

Še vedno pač velja stari pregovor, da se na novo mašo脾lača iti, četudi bi si na poti strgal podplate čevljev!

Ko je minila dolgotrajna delitev novomašniškega blagoslova, sta se

Teološki seminar v Tinjah

Poletni teološki tečaj za izobražence Doma prosvete v Tinjah bo od ponedeljka, 4. avgusta 1975, ob 9. uri, do torika, 5. avgusta 1975, ob 18. uri.

Spored je sledeči: Prvi dan predava škof dr. Vekoslav Grmič, Maribor, o temi „Filozofske osnove teologije“.

Filozofija je imela in ima tudi danes vpliv na teologijo. To velja za filozofijo v ožjem in širšem pomenu. Kdor se tega zaveda, dobro ve, da moramo razlikovati med tem, kar naj bi bilo „absolutno“, in tem, kar je „relativno“ v teologiji.

Teologija mora biti vedno v službi odrešenjskega oznanila Cerkev, ki je namenjeno ljudem vseh časov in zato mora biti tudi razumljivo ljudem vseh časov. Zato se teologija mora ozirati na miselnost ljudi, a istočasno se mora zavedati, da je zaradi tega potrebna sprememb, mora biti kairolgija.

V ponedeljek popoldne predava škof Grmič o temi „Teologija zemeljskih resničnosti“.

V času sekularizacije je pomembno vprašanje, kakšno razmerje naj ima veren človek, kakšno razmerje naj ima Cerkev do sveta, ki je postal „posveteo“. Gre torej za teološko osvetlitev zemeljskih resničnosti.

Zaradi Kristusa ni nobena stvar

eksaktnost APZ-ja — čigar nekdanji pevec je — s potrebami koroške ljudske pesmi.

Oba nastopajoča zbora, trio Korotan s pevci ter šentjakovski mladinski pevski zbor pa so želi za svojo pristnost pri redkoposejani publikii priznanje. Morda bi bilo treba, pred takimi koncerti še veliko bolj premisliti in usklajevati tudi napoved in povezovanje koncertnega sporeda.

PRIREDITVE**KULTURNI VEČER**

Prireditelj: SPD Bilka
Kraj: Bilčovs,
gostilna Miklavž
Čas: Nedelja, 3. 8., ob 20. uri
Po kulturnem sporedu ples

PLES SAK

igrajo „Štirje kovači“
Kraj: pri Šoštarju v Globasnici
Čas: Sobota, 9. 8., ob 20. uri

GALERIJA FRANCETA GORŠETA

Odprta: V sobotah in nedeljah, od 10. do 12. in od 15. do 17. ure. Druge dneve po dogovoru.

POLETNI TEOLOŠKI SEMINAR

Prireditelj: Dom prosvete v Tinjah
Predavatelj: Škof dr. Vekoslav Grmič in dr. Jože Rajhman
Kraj: Dom v Tinjah
Čas: Od 4. avgusta 1975, ob 9. uri, do 6. avgusta, ob 13. uri

SHOD V GREBINJSKEM KLOŠTRU

Čas: Praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta
Spored: Sv. maša ob 7.30, 8.30 (slov.), pranganje ob 9.30 (mašuje novomašnik Jurij Buch, ki bo delil tudi novomašniški blagoslov), 10.30 zadnja maša in pete litanije ter blagoslov.

MOLITVENI SHOD ZA DUHOVNIŠKE IN REDOVNIŠKE POKLICE

Čas: Sreda, 13. 8., ob 19. uri
Spored: Rožni venec, somaševanje z letošnjima novomašnikoma, dvojezična pridiga: Filip Millonig.
Kraj: Melviče na Zilji

KOROŠKI VEČER

Prireditelj: SPD Danica
Kraj: Pri Voglu v Št. Primožu
Čas: Nedelja, 3. 8., ob 20.30

ra pokazati, kakšne pobude nudi krščanstvo za delo v službi vsega človeštva, povezanega v bratstvu.

Prof. ddr. Jože Rajhman, Maribor, bo referiral o „Politični teologiji“.

Politična teologija ni nekaj povsem novega v pokoncilski teologiji.

V torek popoldne pa bo govoril prof. ddr. R a j h m a n o „Primožu Trubarju in luči pokoncilske teologije“.

Dr. Edvard Kocbek je svoje sodelovanje odpovedal.

več profana, zunaj posebnega božjega okolja. Zemeljske resničnosti so božje, čeprav so obenem ali prav zaradi tega resnično zemeljske, samostojne.

V torek popoldne pa predava škof Grmič o „Teologiji človeške skupnosti“.

Današnji čas smemo po pravici imenovati čas socializacije in celo planetizacije, čas humanizma v univerzalnem pomenu. Teološka osvetlitev vprašanja človeške skupnosti je nujna.

Teologija človeške skupnosti mo-

Pogreb duhovnika v Št. Primožu

V nedeljo, dne 27. julija, smo ob častni udeležbi pokopali Mohorja Piceja. Rajni Mohor je bil v mašnika posvečen leta 1932, nato je služboval v raznih koroških župnijah, zadnja leta pa je bil hišni dušni pastir v samostanu. On spada prav gotovo med prve pobudnike graditve nove cerkve šentviške fare v Št. Primožu, ki leži v središču fare. Na pokopališču pri novi farni cerkvi je našel rajni Mohor svoj zadnji dom. Mašo zadušnico je opravil g. prelat Zechner ob asistenci prošta Brumnika in domačega župnika g. Franca Kristofa. Nad dvajset duhovnih sobratov se je udeležilo pogrebnih svečanosti.

Mlajši brat Joško je kot šmihelski župnik umrl že leta 1958 in je pokopan v Šmihelu, kjer počiva tudi brat Foltej. Brat Poldej je zgubil življenje v drugi svetovni vojni, brat Franc je postal pred leti žrtev smrtne nesreče in je pokopan v Št. Petru na Vašinjah in končno gospodar Voglove kmetije in gostilne Folt počiva na pokopališču stare šentviške fare. Vsem Voglovim sinovom pa naj bo domača koroška zemlja lahka.

Pogrebne svečanosti je z ubranim petjem v cerkvi in ob odprtem grobu počastil pevski zbor „Danica“.

Ivan Virnik:

Jakob Aljaž - triglavski kralj Matjaž

Spominski zapis ob 130-letnici rojstva nepozabnega župnika z Dovjega, prvoborca slovenskega planinstva Jakoba Aljaža.

V posvetilu, ki ga je slovenski pisatelj Janko Mlakar zapisal ob rob svojih knjigi „Jakob Aljaž — triglavski župnik“ in velikanu slovenskega planinstva, odseva domala sleherni življenjski utrip človeka, ki je vse svoje življenje posvetil Julijem in Triglavu. Zato je prav, da mu prisluhnemo:

„Dolino pokriva še jutranji mrak. Na gorah se že svetli. Kmalu zadenejo prvi sončni žarki ostrin vrh snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja'. Ves v zlatu se dviga visoko nad sosedni, ki jih še ni zajela jutranja zarja. Samo v prvi hiši se je nekaj zgodilo. Sivolas mož stoji pri oknu ter opazuje skozi daljnogled, kako se vzpenjajo prvi planinci po zadnjem grebenu na Triglav. Kako rad bi bil z njimi! Toda časi, ko je ob svojem stolpu čakal sončnega vzhoda, so zanj minili. Duh je sicer voljan in bi šel rad za hrepenenjem, toda telo ga več ne uboga.

Medtem so minila leta... In danes? Danes se blesti na njegovem grobu napis:

„Vsako jutro v zarji novi naši zažare vrhovi gledajo — kdaj prideš spet — ki si bil jim varih svet, naš triglavski kralj Matjaž, župnik z Dovjega — Aljaž.“

Prijazna vasica Zavrh leži na severni strani Šmarne gore prav v njenem vzhodju, kakor bi iskala pri

gori zavetja. Če jo mahneš z druge strani Vikrč po stezi skozi gozd, si kmalu med prvimi kmečkimi domovi in na eni izmed hiš stoji plošča, posvečena Aljaževemu spominu. V bukve so bili zapisali, kakor se spominja Aljažev življenjski prijatelj Janko Mlakar, datum 6. julij 1845, ko je pod takrat še slamnato streho prijokal na svet četrti otrok Antona Aljaža, po domače Bačnikovega očeta. Kdo je ob Aljaževem rojstvu sploh pomislil, da bo neobgljeno dete postalo kdaj najvišji posestnik na Slovenskem. Dali so mu ime Jakob, ki pa ni prav nič pristajalo tako majhni stvarci, ki je na sleherni še tako majhno kratenje svobode, pogumno odgovoril s krepkim kričanjem. Zato ga tudi kot kratkohlavnika niso klicali za Jakob, pač pa za Jakca, saj mu je to ime bilo kot „po meri“. Ime za krepkega otroka izpod Šmarne gore. Prvi šolski poduk je dobil Aljaž v bližnjem Smledniku, kamor je bilo od doma dobro uro daleč. Včasih je hodil od doma do šole in nazaj tudi dobri dve uri, stikal je po bližnji hosti in se včasih povzpela na Šmarno goro, ki mu ni delala posebnih preglavic. Posebno ne, ker je že zarana pokazal, da so mu gore tako pri srcu, tako ob njem, da si brez njih sploh ni mogel predstavljati svojega mladostnega življenja.

Ko je nekega dne prišel v smledniško šolo nadzornik Zavašnik, se

mu je Jakec tako odrezal, da je poklical njegovo mater k sebi in ji svetoval, naj da fanta v šole v Ljubljano. In kmalu je bilo po Zavrhu slišati, da pojde Bačnikov Jakec za „gospoda“ študirat. In res ga je oče jeseni vpisal v 2. razred takratne normalke. Že v 4. razredu je bil Aljaž med najboljšimi dijaki, kljub temu, da se je učil italijanščine in francoščine, pa ga je najbolj zanimala glasba. Poleg klavirja se je učil tudi harmonij. Toda, počitnice so bile njegove. S prijatelji je rad hodil v planine, bil je na Blegašu, Kumu in kar trikrat na Krvavcu, najtežavnejša pa je bila tura na Storžič. Ko se je vrnil s Storžiča domov, se je želel postaviti pred očetom, da je „z vrha gledal na domačo hišo“, oče pa mu jo je zagodel po svoje: „Tepec, ali ti je bilo treba lezti na Storžič? Saj ga z dvorišča bolje vidiš...!“ Poleti je bilo treba marsikaj postoriti in Bačnikov oče bi raje videl, da bi bil Jakec doma pri kmečkih opravilih, kakor da se je podil po bližnjih vršcih.

Leto 1866. Aljaž je končal gimnazijo in njegovim staršem se je zdelo samo ob sebi umevno, da pojde njihov fant v „lemenat“. Mlakar piše v svoji knjigi, da so bili Bačnikovi precej presenečeni, ko jim je Jakec povedal, da bo šel na Dunaj za profesorja študirat. Stari Bačnik je v trenutku zrasel pred sinom in mu odrezal: „Ali smo te dali študirat ‚za gospoda‘ ali za škrica? To mi povej!“ Jakcu bržčas ni bilo treba niti odgovoriti, saj je ves Za-

vrh vedel, da bo šel za „gospoda“ študirat, kar pa Jakec ni hotel postati. Ko se je prišel v Bačnikovo hišo o sinovi usodi pogovarjat šolski nadzornik Zavašnik, češ naj si fant sam izbere svoj življenjski poklic in naj ga vendar ne silijo v semenišče, so Aljaževi starši popustili pred šolnikovo, nemara že kar zadnje, odločujočo besedo. In tako je 21-letni Aljaž romal na dunajsko almo mater in se vpisal na filozofijo, kjer si je izbral za študij klasična jezika in staroslovenščino. Že takoj po prihodu na Dunaj se je vključil v študentsko življenje — deloval je v Akademskem društvu in v Slovenskem pevskem društvu, bil pa je tudi med tistimi slovenskimi študenti, ki so se zbirali pri Stritarju in se urili v pisateljstvu. Eni so brali svoja dela, drugi so jih ocenjevali, glavno besedo pa je seveda imel Stritar. V tem krožku se je Aljaž seznanil tudi z Jurčičem, ki ga je vselej visoko cenil.

Toda, na presenečenje domačih, se je kmalu vrnil domov, pustil filozofijo in se odločil, da stopi v semenišče. Tudi tu je začel delovati in njegovo kulturno poslanstvo je hitro dobilo posnemalce med mladimi semeniščniki. Okrog sebe je kmalu zbral najboljše pevce, ki so peli na koro v ljubljanski stolnici. Tu se je seznanil s skladateljem Antonom Foersterjem, kar mu je pozneje kot komponistu in

glasbeniku precej koristilo. Tako so mu semeniška leta, kakor pravi Mlakar, med petjem in učenjem hitro minila in leta 1872, ko mu je bilo 27 let, je bil posvečen v župnika.

Najprej je bil za kaplana v Trziču in že tu se je proslavil s svojo prvo plezalno turo, vendar ne v bližnje gore, ampak na cerkveni zvonik! Morda zveni malce presenetljivo in skorajda nedojemljivo, vendar je prva Aljaževa resnejša plezalna tura bila, verjeli temu ali ne, na cerkveni zvonik. Potrdilo tej resnici daje tudi Viktor Kragelj v svojih „Zgodovinskih drobcih župnije Trzič“, ko med drugim piše:

„Pri farni cerkvi je dal župnik zvonik na novo s kositrom prekrito. Ko je klepar opravil delo, je najprej podrl odre, nato pa je predložil župniku račun, ki pa se je temu zdel prevelik. Nastal je prepir, v katerem ni hotela nobena stranka odnehati. Klepar je trdil svoje, župnik spet svoje. Gordijski voz je slednjič presekal Aljaž. Rekel je, da se mora račun sestaviti na podlagi porabljenega kositra. Splezal je po zunanji strani na zvonik, premeril streho in izračunal, koliko kvadratnih metrov kositra je klepar porabil. Ta plezalna tura je pomagala, da je Aljaž še dolgo potem, ko je zapustil Trzič, ostal tržanom dobro v spominu.“

(Dalje prihodnjic)

Mravlje kot varuh človekovega okolja

Tale članek pod gornjim naslovom nam je poslal Andrej Mičej iz St. Vida v Podjuni, in ga zaradi aktualne vsebine objavljamo danes v našem listu. (Op. ured.)

VARŠAVA. — Na Poljskem so začeli široko akcijo za rešitev mravelj kot varuhov okolja. Ne daleč od mesta Opola v jugozahodnem delu dežele, so v gozdu velike table z napisom: „Pozor, kolonija mravelj. Uničenje mravljišč je kaznivo.“ Table so postavili logarji gozdnega gospodarstva, pobudo za edinstveni rezervat mravelj pa je dal magister Tadeusz Podkowska.

Pred poldrugim desetletjem so naredili prva umetna mravljišča, ker so spoznali, da so mravlje nenadomestljivi nadzorniki snage v gozdu. Varujejo gozdove, v dobi varstva človekovega okolja so koristnejše kot bizoni (ameriški zober, tur). Te redke gozdne živali, ki so se ohranile v starih poljskih gozdovih, postajajo po svoje nadležne, ker požro preveč mladih gozdnih pogankov.

Nasprotno pa so mravlje izvrstni varuhi zdravega gozda. Mravljišče, ki ima povprečno milijon mravelj, uniči v se-

zoni pol tone insektov. Poljski izvedenci so zračunali, da hektar gozda lahko „pospravi“ na leto do 70 ton prahu in drugih odpadkov. Ministrstvo za gozdarstvo je ustanovilo sklad, v katerega bodo prispevala industrijska podjetja svoj delež za varstvo gozdov. S tem denarjem bodo negovali tudi mravljišča.

Inženir Podkowska že dolgo preučuje življenje v mravljiščih. Kakor piše „Ekspress Wieszorny“ je dal patentno zaščititi tudi Podkowskovo vrečo za prenos mravelj v gozdove, kjer jih ni. To je izvedljivo delo z avtomobilom in celo z letalom, da se mravlje ne razležijo. Največ težav je s prenosom mikroskopsko drobnih jajčec in z iskanjem primerne mesta za novo mravljišče.

Raziskovalci so ugotovili, da so mravlje zelo izbirične: Iščejo zemljišče, ki ga voda ne doseže, hkrati pa tudi ustrežno okolje. Že nekajkrat se je zgodilo, da so se od drugod pripeljane mravlje večkrat selile, preden so se ustalile na ustreznem mestu.

Razne divje živali pogosto napadejo mravljišča zaradi jajčec, pa tudi zaradi toplote v notranjosti, tam je zmeraj temperatura okoli 28 stopinj Celzija, vendar je človek slej ko prej največji sovražnik mravelj. Če ga mravlje ogrijejo, ker je sedel na njihovo „cesto“, se jim po navadi maščuje, s tem da jim uniči mravljišče.

Če se to zgodi pozno v jeseni, utegne pozimi poginiti na milijone mravelj.

Poljski raziskovalci pa delajo pod geslom, da je mravlja varuhinja gozdov in s tem hkrati prijateljica človeka.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Zrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Za ženo in dom

Vplivi vremena na človeka

Letošnja zima brez snega in Velika noč s snegom ter „aprilsko vreme“ letos poleti, dajejo povod za marsikatera vprašanja v zvezi z vplivom vremena na človeka. Prav tako smo ravno v zadnjih dneh brali v časopisju, da vreme vpliva predvsem na duševno razpoloženje duševno labilnih ljudi. Vsak po svoje čuti in si seveda tudi domišlja, kako vpliva vreme nanj in kajpak na ljudi sploh. Včasih ima prav, včasih pa ne. Poglejmo, kaj pravijo o tem medicinski strokovnjaki.

Ureme zahteva od suhih več napora kot od debelih?

Pomladna utrujenost je le namišljena?

P r a v . — Izjema je le poletna vročina, ki jo suhi ljudje laže prenašajo kot debeli. V vseh ostalih letnih časih pa so suhci dosti bolj odvisni od vremena kot debelui. Suhci nimajo toliko apnenca, vitaminov, maščobe in vode ter zato niso tako zavarovani. To pa je tudi vzrok, da ne prenašajo tako lahko vremenskih sprememb.

N á p a k . — Saj vsi poznate simptome: lenost, zamorjenost, povečanje zaspanosti. Psihologi menijo, da je pomladna utrujenost prava telesna motnja. Da bi se navadilo hitremu dvigu zunanje temperature, se mora telo, ki je bilo vajeno zime, popolnoma preorientirati. Posledica tega napora je zmanjšana življenjska sila.

Teža otroka je odvisna od meseca, v katerem se rodi?

Pri lepem vremenu delamo najlažje?

P r a v . — Zdravniška raziskavanja so pokazala, da so otroci, rojeni v jeseni ali pozimi, težji, najtežji so v oktobru. To pa zaradi tega, ker je tudi ustvarjalna moč matere v tem času največja. Mimogrede povedano: ta pribitek v teži obdrže otroci skoraj vso šolsko dobo.

N á p a k . — Jasnó je, da nas lep, jaseñ dan navduši — ampak ne za delo. Z raziskavanji so dognali, da največ napravimo v mrkih, oblačnih dneh, pa naj še toliko stokamo in se pritožujemo na vreme. Če želite, da vam mož v stanovanju kaj uredi, potem ga prosite kakšnega deževnega ali mrkega dne. Videli boste!

Pred nevihto smo razburljivi?

U mrazu je naša zmogljivost večja kot v vročini?

P r a v . — Človek in žival sta pred nevihto razdražljiva: raztreseni smo, pozabljivi, potlačeni. Pred nevihto pade tudi storilnost — kakor barometer. Tako vsaj zatrjujejo klimatologi. V takšnih dneh je v uradih za najdene predmete več prometa, število prometnih in obratnih nesreč se poveča. Padajoči zračni pritisk vpliva na človekovo telesno občutje in lahko pri bolnikih povzroči obrat na slabše. Glavobola in omedlevice je več, kirurgi pa so opazili, da je v takih dneh več akutnih vnetij slepiča.

N á p a k . — Pozimi se samo živahneje gibljemo, pa le zaradi tega, da nas ne bi zeblo. Od tod tudi občutek, da je zmogljivost večja. Zmogljivost pada sorazmerno z notranjim izgorovanjem, ki v mrazu narašča zaradi toplotnih izgub. V mrazu torej porabimo več toplote kot pri višjih temperaturah. S tem pa naša zmogljivost pada.

Blaga zima je nezdrava?

N á p a k . — Kljub splošnemu mnenju, da v blagih zimah umrljivost narašča, so znanstveniki ugo-

tovili, da je v blagih zimah mnogo manj prehladnih obolenj. Dejstvo pa je, da je v zimah z naglimi temperaturnimi spremembami največ smrtnih primerov.

Poletje je prikladen in najidealnejši čas za dopust?

N á p a k . — Z medicinskega stališča je bolj verjetno, da potrebujete počitka v januarju ali februarju, ko ste v dolgi jeseni in zimi že izčrpali moči, ki ste jih nabrali spomladi.

Februarja in marca rojeni živé dalj časa?

P r a v . — Ameriški profesor Ellsworth Huntigton je ugotovil, da v teh dveh mesecih rojeni ljudje živé povprečno tri leta dalj kot tisti, ki se rodijo v juliju, avgustu ali septembru. Naslednji najboljši mesec je januar.

Julija je največ zakonskih združ?

P r a v . — Če kdo vodi točno knjigovodstvo o razpoloženju v zakonih — ali v svojem lastnem — bo to potrdil. Julij je tudi mesec pretepev, vlomov in prenašilnosti. Vzrok je v pasji vročini: zaradi nje se človek ne more hladnokrvno obvladati.

Pri vlažnem vremenu potrebujejo dojenčki več plenic?

P r a v . — Je nekaj na tem, da dojenčki v vlažnem vremenu porabijo več plenic, dasi si nihče ne zna tega razlagati. V jesenskem deževju doseže ta pojav svoj višek.

U suhem vremenu so otroci najbolj razposajeni?

P r a v . — Po statistiki je ob suhem vremenu v šolah petkrat več disciplinskih prekrškov, dočim pri vlažnem vremenu padajo 45% pod normalno. Ti vremenski vplivi učinkujejo tudi na odrasle. Tudi ti se imajo ob suhem vremenu manj v oblasti kot pri vlažnem.

PROF. DR. ANTON WUTTE:

(17. nadaljevanje)

Kraji in pokrajine potovanja lanskih maturantov po Jugoslaviji (2. del)

Zaradi te trajne odsotnosti humperških gospodov, se je vez med njimi in podložniki zrahljala, se je olajšalo prodiranje novih idej in duhovnih struj. Zato je hotel naslednji in zadnji gospod Humperške graščine Johann Duklas von Dietrichstein (1779—1861) obnoviti stari odnos med gospodom in podložniki. Toda podlegel je novemu času. Moral je celo doživeti odpravo podložništva leta 1848. Tedaj so postali vsi podložni kmetije humperške graščine lastniki svojih kmetij in popolnoma neodvisni od humperškega gospoda. Humperku je preostala zemlja le tistih kmetij, ki jo je sam obdeloval s hlpci in deklami ter v obliki tlake. Tako se je spremenila humperška graščina v veleposestvo. Eni tretjini vrednosti izgubljenih kmetij se je moral humperški grad odpovedati, za drugo tretjino je prejel odškodnino od dotičnih kmetov, za tretjo pa od države. To je pomenilo za zadnjega humperškega gospoda finančno katastrofo, ki je ni dolgo preživel; bil je brez sredstev, odkupnine za oddana posestva pa dolgo ni bilo. Vse to se je uredilo šele po več kot desetih letih.

S smrtjo Duklasa, dne 14. januarja 1861, je izumrla veja grofov rodu Dietrichsteinov. Številni dediči koroškega fideikomisa so sklenili leta 1913, da bodo ločili svojo posest od fideikomisa in so jo prodali Ludviku Wittgensteinu. Po njem sta podedovali veleposestva Humperk, Bekštanj, Landskron in Vrbo leta 1923 njegovi nečakinji, ki ju je adoptiral, Hermine Maresch-Wittgenstein in Marie Falzer-Wittgenstein. Potem sta sledila kot lastnika sin Hans Maresch-Wittgenstein in njegova sestra Christine Kunz, rojena Maresch. Ker je vmes ekonomski svetnik Hans Maresch umrl, sta današnji lastnici Humperka njegova žena in njena svakinja.

Ker je bil Humperk zemljiška in sodna gosposka (zaradi humperškega deželnega sodišča) in ker mu je navadila država zlasti še zaradi re-

form razsvetljenega absolutizma veliko upravnih poslov, so bile naloge, ki jih je izvrševal, zelo številne. Leta 1835 so obsegale prihodnistvo (Rentwesen), namestništvo (Vogtei), sodstvo, vojaštvo, davek, šolstvo, uime (Elementarschäden), civilno in kazensko sodstvo. K prihodnistvu so spadali vsakoletni predpisi dajatev, pobiranje dajatev, predvsem žita, njihov prevoz in prodaja. Nadalje mesečno poročilo humperškemu gospodu o njih in letni glavni obračun. Humperk je moral izvrševati naloge namestništva petih cerkva: cerkve v Selah, Slovenjem Plajberku, Za vrhom (Bärntal), na Golšovi in v Borovljah. Kot namestnik (Vogt) je moral nadzorovati svetno upravo cerkvenega premoženja in jo deloma sam izvesti. Imel je pravico do premoženja umrlega župnika. Nadaljne naloge so bile: nadzorstvo cerkvenih računov, inventure, zapečatenje zapuščine po smrti duhovnika in razprava o njej. Poleg dopisovanja in komisij je bilo treba sestaviti pet glavnih letnih obračunov. Leta 1793 je bilo v humperškem deželnem sodišču edenindvajset od države nastavljenih duhovnikov in poleg tega še gozdni duhovnik in nekdanji puščavnik „Franziskus Galob“ na Žihpoljeh.

Vojaštvo je obsegalo predvsem vsakoletne humperške nabore, ki so bili najpomembnejši v celovškem okrožju, s potrebnimi pisarskimi deli. Dne 18. avgusta 1620 je bil nabor v Celovcu, tedaj je bilo potrjenih k vojakom iz humperške graščine 1130 mož. Povečini pa so bili nabori na Humperškem gradu, kjer so morali njegovi uradniki pomagati deželnim komisarjem pri delu. Pregled je bil natančen in nepotrjeni so bili le prestari, bolni, gluhi ali mežnarji. K vojaštvu je spadal tudi razvid brambovcov (Landwehrmänner), katerih je bilo v humperški graščini sto, in dopustnikov. Medtem ko so bile na Štajerskem odgovorne za brambovstvo

župnije, so bila na Koroškem poverjena deželna sodišča. Ako je bil pohod vojakov preko humperškega deželnega sodišča, je pristojni koroški poverjenik in pozneje okrožje dan pred pokretom obvestil upravnik na Humperškem gradu. Ta pa je dal navodila postaji za pokret in pripravo v Kožentavri, ker je bil Humperk odgovoren za hiter in urejen pohod. Država sama tedaj še ni zmogla prevoznih sredstev. Leta 1793 je bilo na razpolago tej postaji v Kožentavri 346 konj za pripravo, ki so jih zaplenili kme-

dni odpočile. Dne 6. in 8. junija 1634 na primer so morali podložniki v Kožentavri priskrbeti za petdeset vojakov, ki so pripotovali iz Št. Vida ob Rijeki, denar, prehrano in krmo za konje v vrednosti nad 75 goldinarjev. Ob takih prilikah se je ponavadi zadržal v Kožentavri nekaj dni humperški uradnik, največkrat deželni sodnik, ki je spravil vojske pod streho, jim preskrbel prehrano in sestavil račune. Te stroške so potem razdelili na vse humperške podložnike.

K davkarstvu je spadalo pobiranje raznih davkov. Leta 1835 na primer je moralo štiri humperških uradnikov pobirati zemljiški in hišni davek od 1774 podložnikov, pridobnino od 750 in užitnino od 250 podložnikov. Poleg tega je bilo treba pobirati še trajni prispevek za pripravo in odgon v okrožju (odgon

Občudovanja vreden pokriti dohod v Humperški grad. Prvi del je masivna podolgovata stavba z renesančnim portalom na čelni strani. Drugi del je pokrit most nad dvema lokoma, ki ju opirata mogočna stebra. Med njegovim gornjim koncem in gradom je bil prvotno vzdigni most, danes pa navaden lesen most. Za njim so bila nekoč močna okovana vrata v grad, na notranji strani gradu ob dvorišču pa druga. Pozidal ga je humperški gospod, grof Sigmund Helfried von Dietrichstein, v drugi polovici 17. stoletja.

tom v celi okolici, ko so jih potrebovali. Zato so prav tako redno pregledali tudi konje kakor moške pri naboru za brambovce. Tudi pri pregledu konj so živali deželni komisarji in konjiški stotniki na račun humperške graščine. V Kožentavri, kjer je bilo tudi skladišče, so se čete, ki so že prekoračile Ljubelji ali pa še ne, povečini nekaj

oseb na Humperk pred sodišče) ter drugo od 2524 podložnikov, nalogati zarubljenja in tako dalje. Po napoleonskih vojnah so vsako leto nabrali in oddali okrog 22.000 goldinarjev.

V okvirju carinstva in prometa je moral Humperk nuditi pomoč državnemu carinskemu postaji na Ljubelju in v Dravski dolini v Rožu ter vzdr-

ževati ceste v svojem deželnem sodišču, to je Ljubeljsko in Rožansko cesto s stranskimi cestami. Popravljali so jih humperški podložniki v obliki rabote, ki so jo lahko nadomestili z denarjem. Šele od leta 1835 dalje je vzdrževala država „glavno deželno trgovsko in pošto cesto“ iz Celovca v Ljubljano (Ljubeljsko cesto). Prav tako je morala humperška graščina skrbeti za most čez Dravo pod Humperkom, ki ga je dobila leta 1552 od vetrinjskega samostana nazaj. Z mostom vred pa je dobila nazaj tudi gozd na gori Žehar pri Borovljah in kmetijo v Svetni vasi ter kmetiji v Psinji vasi in v Glinjah, ki jih je prejel samostan od Humperka in vojvode Bernharda za njegovo vzdrževanje. Poleg tega je smel leta 1595 z dovoljenjem cesarja Maksimilijana II. urediti ob dravskem mostu mitnico in leta 1637 povečati mostnino. Ker pa je v življenjski dobi človeka Drava tako razširila svojo strugo, da je moral podaljšati most od dolžine 24 pol na 53 pol in ker je moral vzdrževati Ljubeljsko cesto iz svojih gozdov in s svojimi podložniki, je zaprosil takratni humperški gospod Sigmund Helfried preko koroških deželnih stanov (zastopnikov plemstva, duhovščine in meščanov) pri dvorni zbornici v Gradcu zato, da bi dobil v najem državni carinski urad na Ljubelju, njegovo podružnico v Podgorjah in urad ob Dravi. Dohodki teh uradov naj bi izenačili stroške pri gradnji mosta.

Nadzorstvo obrti in industrije je bilo prav v humperški graščini posebno pomembno. Kajti v Medbovnicah sta bili puškarna in tovarna orožja; v Slovenjem Plajberku, Bistrici v Rožu, Podljudelju, Bajtišah, Borovljah in Medbovnicah so obratovale fužine; v Bistrici je delovala še tudi tovarna mavca in v Strugi obrat za proizvodnjo gramoz. Poleg tega je bilo že precej obrtnikov kot krojačev, čevljarjev, tkalcev, tesarjev, mlinarjev, pekarjev, mesarjev, gostilničarjev in trgovcev z živili. Po letu 1780 je bilo 19 mesarjev, 11 trgovcev in 20 gostilničarjev v humperškem deželnem sodišču. Leta 1631 je izdal Humperk tako imenovani rokodelski red za puškarje, ki je vseboval določbe o kakovosti proizvodov, (Dalje na 7. strani)

JACK LONDON:

21

TRI SRCA

Sedel je v pozni Rodinovega „Misleca“, poslušal je in razmišljal, medtem ko mu je očarljiva mestiza brala. Toda stariček ni bil sanjav, niti junak, ki z mečem napada mline na veter, kakor don Kihot. Bil je sicer slep in zunanji svet je bil zanj mrtev, vendar pa so poteze na njegovem koščenem obrazu govorile, da je izredno energičen. Njegova duša nikakor ni bila slepa, zakaj prodirala je v najskrivnejše globine ter videla tam skrite grehe in zločine, plemenitost in dobra dela.

Dvignil je roko v zrak, naj mladenka utihne in izgovori misli, ki so mu rojile po glavi med branjem.

„Moški mora vsak dan napredovati v svoji izobrazbi,“ je dejal tiho, kakor da govori sam zase. „V bistvu so bili zakoni vedno dobri. Toda praktično izpolnjevanje zakonov je speljalo človeštvo na kriva pota. Ljudje so pozabili, kakšen je končni cilj zakona. Toda zakon je zakon, pa naj bo dober ali slab. Samo naše praktično pravosodje hodi kriva pota. Sodniki in zakonodajalci se prepirajo o svoji kompetenci in kaj radi pozabijo na tožitelje in obtožence. Skrbe samo za to, da dobe vnaprej plačilo od tistih, ki iščejo pravice in pravičnosti.“

In vendar ima ta stari Blackston prav. Zakone so ljudje prenašali in prikrojili po svoje. V pravosodju je najvažnejše srce, ne pa razum, pravičnost, ne pa logika. Zakoni so zdaj samo za to, da pomagajo dijakom pri študiranju logike, ne pa da bi skrbeli za objektivno pravičnost. In kaj pomenijo Preacherjeve besede, da si ljudje sami vse izmislijo? To pomeni, da so se spremenili prvotno dobri zakoni v molzno kravo za odvetnike in sebične zakonoda-

jalce, ki pridejo z njihovo pomočjo do slave in okroglih trebuščkov. Ljudje, ki bi radi našli v zakonih pravičnost in zaščito, pa nimajo od naše zakonodaje prav nobene koristi. Tako je in nič drugače.“

Umolknil je, ostal v pozni Rodinovega „Misleca“ in se globoko zamislil, medtem ko je prelepa mestiza čakala na običajni znak, naj začne znova brati. Naposled se je iz globine misli, kjer je tehtal pravico in krivico svetovlja, zopet začel njegov zamolkli glas:

„Toda tu v panamskih Cordillierih imamo pravično, nepristransko in čisto zakonodajo. Mi si ne lastimo pravice, da bi kratili komu svobodno voljo. Naš cilj ni skrb za želodec. Sodnik v raševini je vedno pravičnejši kakor sodnik v žametu. Beri dalje, Mercedes! Blackston ima vedno prav, samo če ga ljudje pravilno berejo — temu pravimo paradoks in je podobno sodobnemu pravosodju, ki je tudi paradoks. Beri torej! Blackston je temelj človeškega prava, toda — ah, koliko zla so že storili prebrisani ljudje v njegovem imenu!“

Čez deset minut je slepi mislec dvignil glavo, podihal zrak in dal mladenki znak, naj neha brati. Po njegovem vzgladu je začela tudi sama močnejše vdihavati zrak.

„Morda se širi ta vonj od svetilke, o Pravični?“ je omenila spoštljivo.

„To je vonj gorečega petroleja,“ je dejal stariček. „Svetilka je nedolžna. Nekje v daljavi gori nafta. Čujem tudi oddaljene strele.“

„Jaz nisem ničesar slišala...“ je spregovorila mladenka.

„Draga hči, tebi, ki vidiš, ni treba slišati tako dobro, kakor slišim jaz. Bilo je mnogo strel. Zاپovej svojim otrokom, naj poizvedo in mi sporoče, kaj se je zgodilo.“

Mladenka se je spoštljivo poklonila starcu, ki je bil slep, vendar je pa s svojim čudovito razvitim sluhom čutil vsako kretnjo. Nato je odgrnila zaveso iz odej in stopila iz votline. Na vsaki strani vhoda v votlino je stal peon. Oba sta bila oborožena s puškami in lovskimi noži. Ko sta čula

njeno povelje, sta vstala in se poklonila — ne nji, temveč nevidnemu izviru vseh zapovedi. Eden je udaril s topim koncem sekire po kamnu, na katerem je sedel, in se sklonil, da bi lažje slišal. Kamen je pokrival rudorodno žilo, ki se je vlekla skozi vse pogorje. Tam na nasprotnem hribu, odkoder je bil lep razgled po Cordillierih, je v ogromnem gnezdu neke čudne ptice — roparice sedel drugi peon. Tudi ta je naslonil uho na kamen in udaril v odgovor s sekiro po njem. Nato je stopil k bližnjemu drevesu, segel z roko v duplino in potegnil za vrvi, ki je visela znotraj, kakor cerkvenik, kadar zvoni.

Vse je bilo tiho. Naenkrat se je ogromna, 50 čevljev dolga veja ločila od debla ter se začela dvigati in spuščati, kakor semafor na železnici. Na razdalji dveh milj se je zganilo in odgovorilo na gori stoječe drugo drevo. Čim je bilo to signaliziranje končano, se je na soncu nekje v dolini zalesketalo ročno ogledalo in poslalo povelje slepca v votlino na vse strani. In naenkrat je vse pogorje oživel. Na vse strani so s pomočjo rudorodne žile, sončnih žarkov in premikajočih se vej potovala šifrirana povelja.

Enrico Solano je jahal ta čas čil in zdrav v spremstvu svojih sinov Alesandra in Ricarda spredaj, za njim pa Leoncie in Henry Morgan. Francis je bil zadnji, ker je hotel na vsak način braniti svoje prijatelje v primeru nepričakovane napada od zadaj. Zdaj pa zdaj se je ta ali oni ozrl in vsem se je poznalo na obrazih, da se boje za Francisovo usodo. Ker Francis a le ni bilo od nikoder, se je Henry neopazeno vrnil, da ga poišče. Kmalu nato je tudi Leoncie obrnila konja, ker jo je skrbelo, kaj je s Francisom. Toda konj, ki je čutil pred seboj drugega konja, se ni hotel ukloniti njeni volji. Zarezgetal je in se spustil v galop naprej. Leoncie ni preostalo drugega, kakor da ustavi in razjaše konja. Snela je konju uzdo in hitela peš nazaj. Šla je tako naglo za Henryjem, da ga je malone dohitela v trenutku, ko je srečal Francis a in peona. Oba mlada Američana sta ji začela očitati, da tako nepremišlje-

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 3. 8.: 7.05 Duhovni nagon. — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 4. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Za našo vas. (Kmetijska gospodarska zadruga Globasnica).

TOREK, 5. 8.: 9.30 Mladina poje. — 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Šport. — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 6. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Iz koroške literarne delavnice — Janko Messner. — J. F. Perkonig (Ob 85. obletnici rojstva).

ČETRTEK, 7. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Družinski magazin.

PETEK, 8. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Kar po domače.

SOBOTA, 9. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 3. avgusta:

16.30 Oddaja z miško — 17.00 Kuhar in krojač — 17.30 Wobinda — pustolovska v pragozdu — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Pojte z nami — 19.00 Avstrija v sliki — Dunaj — 19.25 Beseda k nedeljskemu večeru — 19.30 Čas v sliki z kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.50 Pogovor — dr. Günther Nening z Gerhardom Zwerenzom — 22.40 Poročila.

PONEDELJEK, 4. avgusta:

10.00 Šerif brez colta — 17.55 Za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 ORF — danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport ob ponedeljskih — 20.55 Ceste v San Francisku — 21.45 Glasbena poročila — 21.50 Edmund Kurtz in njegov Stradivarijev čelo — 22.35 Poročila.

TOREK, 5. avgusta:

10.00 Brez morale se živi bolje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Schöngruberjevi — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ben Spray — 21.00 Zopet se hodi čez mrliče — 22.40 Poročila.

SREDA, 6. avgusta:

17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Dr. Doolittle in Bill — 17.35 Za lahko noč — 18.00 Naslednji prosim — halo zdravnik! — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — kultura in šport — 20.00 Teleobjektiv — prezentira Claus Gatterer — 21.05 Svet knjige — 21.35 Münchenske zgodbe — 22.25 Poročila.

ČETRTEK, 7. avgusta:

17.55 Za lahko noč — 18.00 Bridget in Bernie — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Znanje — aktualno — 20.50 Drugi umor psa — 22.30 Poročila.

PETEK, 8. avgusta:

17.55 Za lahko noč — 18.00 Družina Feuerstein — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Mati — 21.15 Velika Katarina — 22.55 Poročila.

SOBOTA, 9. avgusta:

16.30 Majhna hiša — 17.00 Gradbišče — 17.30 Indian river — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Od večera do jutra — 18.25 Televizijska kuhinja — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Sobotni večer na Koroškem — 21.15 Ziegler pretirava — skeč Efraima Kishona — 21.25 Moja pesem zate — Vicky Leandros — 22.15 Panoptikum — 22.35 Dolgi prsti — trde pesti — 23.55 Poročila.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 3. avgusta:

14.20 Evrovizija iz Beograda — kano in kajak — svetovno prvenstvo ter povzetek dirke v formuli 1 — velika nagrada Nemčije — 18.30 Never give a succer an even break — tepcu ne daj šanse — 19.45 Enciklopedija — 20.15 Poznate melodijo — 21.00 Concerto barocco — 21.20 Literaricum — 21.50 Čas v sliki 2.

PONEDELJEK, 4. avgusta:

19.00 Mozartove punčke — 20.00 Münchenske zgodbe — 20.55 Terra Africa — 21.45 Čas v sliki 2.

TOREK, 5. avgusta:

19.00 Dolžni smo jim — 20.00 Čuti — 21.00 Čas v sliki 2.

SREDA, 5. avgusta:

19.00 V labirintu Minotavrusa — 19.40 Gradili so prisposodbo nebes — 20.00 Monsier zahajajo na stranpota — 21.35 Čas v sliki 2.

ČETRTEK, 6. avgusta:

19.00 Živali v nevarnosti — 19.45 Trik-filmi — 20.00 Senzacije iz cerkusa — 20.50 Čas v sliki 2 — 21.10 Šport — 21.20 Trailer.

PETEK, 7. avgusta:

13.00 Prenos evropskega prvenstva v jahanju ter tenis — evropsko prvenstvo — 19.00 Kuhinja domotožja — 20.00 Midem 75 — brazilijanska gala — 20.45 Kultura — posebno — 21.15 Čas v sliki 2.

SOBOTA, 9. avgusta:

13.00 Prenos evropskega prvenstva v jahanju in tenis — evropsko prvenstvo — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Kraljevske sanje — 19.40 Gradili so prisposodbe nebes — 20.00 Galerija — 20.15 Casanova 70 — 22.35 Vprašanja kristjana.

TV Ljubljana

NEDELJA, 3. avgusta:

9.20 Poročila — 9.25 R. M. du Gard: Thibaultovi — 10.20 Otroška matineja — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.00 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.50 Poročila — 17.55 Otok zakladov — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Ženske iz djavoljih merdevin — 20.50 Vzpon na Mount Mc Kinley — 21.15 Športni pregled — 21.50 TV dnevnik — 22.10 Avtomobilske dirke na Nürburgringu.

PONEDELJEK, 4. avgusta:

18.15 Drejček in trije Marsovčki — 18.35 Leta minevajo, čas teče — 19.05 Odločamo — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Lacko in Krefli — 21.30 Kulturne diagonale — 22.00 TV dnevnik.

TOREK, 5. avgusta:

18.10 Naočnik in očalnik — 18.50 Biseri morja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zadnji meseci druge svetovne vojne — 21.00 Adam Šangala — 22.00 TV dnevnik — 22.25 Mladinsko evropsko prvenstvo v namiznem tenisu.

SREDA, 6. avgusta:

18.15 Vrančeve dogodivščine — 18.45 Po sledeh napredka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Točno opoldne — 21.30 Miniature — 22.00 Televizijski dnevnik.

ČETRTEK, 7. avgusta:

18.20 Napoleon in ljubezen — 19.30 TV dnevnik — 22.00 Nekoč je bila hiša — 21.25 Diagonale — 21.55 TV dnevnik — 22.10 Jazz na ekranu.

PETEK, 8. avgusta:

18.05 Morda vas zanima: Lado Lasko-

var — 18.45 Ansambel Jožeta Krežeta — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Najlepša ženska mojega življenja — 21.25 625 — 21.45 TV dnevnik.

SOBOTA, 9. avgusta:

17.55 625 — ponovitev — 18.30 Vsi za enega — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Velika sprememba — 20.30 Zabava vas Josipa Lisac — 21.25 TV dnevnik — 21.40 Kojak.

Kraji in pokrajine potovanja...

(Nadaljevanje s 6. strani)

naraščaju rokodelcev, zaščitni obrti in drugo. Leta 1698 ga je razširil, potem pa je nova država Marije Terezije prevzela to nalogo.

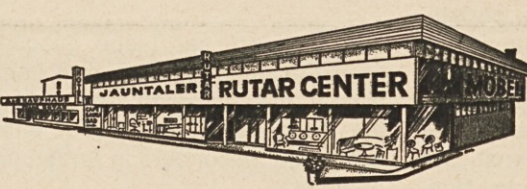
Ker so obsegali gozdovi humperške graščine same 17.000 oral (9784,2 hektarjev), je stavilo tudi gozdarstvo velike zahteve. Skušali so po možnosti zabraniti roparsko gospodarstvo in imeti izkoriščanje gozda pod kontrolo. Nadzorstvo gozda so izvajali gozdarji, ki pa so bili sami nadzorovani. Njihove glavne naloge so bile pokazati obseg sečnje in napraviti obračun ter pobirati davek od gozda in oglja.

Nadaljnji obsejni delokrog Humberka je bilo socialno in sanitarno udejstvovanje. Sem je spadala oskrba ubogih in pomoč pri uimah, na primer pri požaru, poplavi, plazovih in tako dalje. V teh slučajih je prišlo povečini do dolgotrajnih poizvedovanj, ki so ugotovila obseg škode in preračunala primerni popust davkov. Direktno pomoči kakor danes pa ni bilo.

K zdravstvu je spadala kot razmeroma stara ustanova humperška bolnišnica v Kožentavri. Bila je

naslednica vetrinjskega zavetišča (hospica) pod Ljubeljem, ki ni dolgo obstajalo. Ustanovil jo je leta 1643 takratni humperški gospod Sigmund Ludwig za dvanajst starih mož, ki pa se niso vsi trajno nahajali v oskrbi. Leta 1803 je bilo od njih le šest v trajni oskrbi, ostali pa so se potepali ali pa delali pri kmetih. Dušno pastirstvo v bolnišnici je prevzela župnija Kapla ob Dravi, zato je moral plačevati Humberk vetrinjskemu samostanu petdeset goldinarjev na leto. Oskrbovala jo je upraviteljica s tremi strežnicami. Bila je bolj podobna domu starih in sirotišnici kot bolnišnici. Tam se je nahajala tudi javna kuhinja kakor ob vratih samostanu. Nekateri nižji humperški uradniki so prejemale vsak dan porcijo iz te kuhinje kot del naturalij (poljskih pridelkov), ki so jih dobili namesto delne plače. Humberk je bil obvezan tudi, da nastavi zdravnika („Chyrgurgus“) in babice ter da jih nadzoruje. Vsi pa so živeli le od tega, kar so jim plačali pacienti.

(Dalje prihodnjič)

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

no tvega svoje življenje. Toda v njunem glasu ni bilo pravega ogorčenja, pač pa komaj zadrževana ljubezen. Oba sta napenjala sluh, da ujameta medsebojne vibracije strastne ljubezni.

Ker je ta hip prevladovalo srce nad razumom, sta bila Henry in Francis tako zatopljeni v svoje intimne občutke, da nista opazila, kako se je iz džungle približal oddelek. Kljub temu, da so plemičevi tovariši opazili v njuni družbi ubežnega peona, ki so ga začeli takoj pretepati, bi se obe ma Morganoma ne bilo nič zgodilo, če bi bil navzoč plemič. Toda tega je mučila že več dni zaporedoma malarija, tako da je moral zaostajati. Vendar pa so bili njegovi prijatelji zelo vljudni in prijazni z Leoncio, kakor tudi s Henryjem in Francisom, katerima so zvezali samo roke ter se pripravili, da ju odpeljejo tja, kjer so čakali konji in plemič. Peon je seveda dobil za svojo nepokorščino takoj predujem na račun poznejših muk.

Toda usoda je hotela drugače. Naenkrat so se začuli v bližini radostni vzkliki in iz džungle sta se pojavila z orožniki poglavar in Alvarez Torres. Nastal je krik in vik, oba oddelka sta hotela vedeti, kdo je nasprotnik in kakšne namene ima. V tej splošni zmešnjavi se je Torres zaničljivo ozrl na Francisia in Henryja ter stopil k Leoncii. Poklonil se ji je po vseh predpisih španskega kavalirstva.

„Čujte,“ je zašepetal in se ironično nasmehnil. „Ne smete me razumeti napačno. Prišel sem, da vas rešim in obvarujem vsake nevarnosti. Vi ste kraljica mojih sanj. Pripravljen sem umreti za vas, da, z veseljem umrem, dasi bi zelo rad živel za vas.“

„Ne razumem vas,“ je odgovorila Leoncie kratko. „Ne vem, kaj naj pomenijo vaše besede o življenju in smrti. Nikomur nismo storili nič žalega, niti jaz niti moj oče niti Francis Morgan niti Henry Morgan. Zato pa, sire, ne more biti pri tem govora o življenju in smrti.“

Henry in Francis sta stala v bližini in napeto poslušala pogovor med Leoncio in Torresom. Krik in vik ju je nekoliko motil, vendar sta pa slišala glavno vsebino pogovora.

„Pozabili ste, da bi moral biti Henry Morgan obešen,“ je trdil Torres svoje. „Dokazano je, da je umoril Alfara Solana, vašega strica in brata vašega očeta. Vsaka misel o rešitvi Henryja Morgana je brezupna. Pač pa lahko rešim Francisia Morgana, če...“

„Če?“ je vprašala Leoncie in oči so se ji srdito zasvetile.

„Če boste prijazni z menoj in če postanete moja žena,“ je dejal Torres povsem mirno, dasi sta ga gledala oba Američana, tako kakor bi ga hotela utopiti v žlici vode.

Torrdes se ni mogel več obvladati. Ker je videl, da Henry in Francis imata zvezane roke in da se mu torej ni treba bati njunih pesti, je prijel Leoncio za roko, rekoč:

„Draga Leoncie, kot vaš mož bi lahko storil kaj tudi za Henryja. Morda se mi celo posreči rešiti ga, če je pripravljen takoj izginiti iz Paname...“

„Ti prekleti španski pes!“ je zakričal Henry in si zaman prizadeval pretrgati vrvi, s katero so mu zvezali roke na hrbtu.

„Ameriško ščene!“ mu je zabrusil v odgovor Torres in ga udaril s pestjo po obrazu.

Tisti hip je Henry dvignil nogo in sunil Torresa v trebuh, tako da je odletel proti Francisu, ki ga je na enak način poslal nazaj. Kakor žoga na igrišču je ubogi Španec romal sem in tja, dokler orožniki niso zgrabili obeh Američanov ter ju začeli neusmiljeno pretepati. Torres jim je dajal pogum, in ko si je od brc nekoliko opomogel, je potegnil nož in planil nad zvezana sovražnika. Konec prepira bi bila krvava drama, če bi se ne bila pojavila iz džungle tolpa oboroženih mož, ki so postali gospodarji položaja. Nekateri od teh skrivnostnih prišlecev so bili v raševinastih jopičih, drugi pa v raševinastih plaščih s kapucami.

Orožniki in plemičevi spremljevalci so v nepopisni grozi skočili vstran. Začeli so se križati in mrmrati:

„Slepi Banditi! Neizprosn Sodnik! To so njegovi pomočniki! Izgubljeni smo!“ Toda izmučeni peon je planil na-

prej in pred poveljnikom padel na svoja okrvavljena kolena. Nesrečnež je začel tarnati in prositi, naj neznanec pravično kaznuje njegove sovražnike.

„Poznaš pravosodje, na katero apeliraš?“ je vprašal poveljnik z zamolklim glasom.

„Da, to je — kruto Pravosodje,“ je odgovoril peon. „Vem, kaj pomeni apelirati na kruto Pravosodje, in vendar apeliram nanj zato, ker je pravica na moji strani.“

„Tudi jaz zahtevam, da reši naš spor kruto Pravosodje!“ je vzkliknila Leoncie in oči so se ji zasvetile. Vendar pa ji je bilo malo tesno pri srcu in zato se je obrnila k Francisu in Henryju ter zašepetala: „Pa najsi bo kruto Pravosodje kakršnokoli!“

„Ne verjamem, da bi bilo bolj pristransko, kakor pravosodje, ki bi nas čakalo, če bi se uresničil poglavarjev in Torresov načrt,“ je zašepetal Henry in pogumno stopil pred poveljnika skrivnostnega oddelka. „Tudi jaz apeliram na kruto Pravosodje!“ je vzkliknil.

Poveljnik je prikimal z glavo.

„Jaz tudi,“ se je oglasil Francis.

Za orožnike se neznanci menda sploh niso zmenili. Plemičevi spremljevalci so izjavili, da se bodo rade volje pokorili vsemu, kar sklene skrivnostni Slepi Banditi. Samo poglavar se je upiral.

„Morda niti ne veste, kdo sem?“ je izjavil samozavestno. „Pred vami stoji Mariano Vecara e Hijos, mož slavnega imena in sijajne kariere. Ne smete pozabiti, da sem poglavar San Antonia in najboljši prijatelj panamskega guvernerja. Vlada panamske republike mi popolnoma zaupa. Opozoriti vas moram, da sem prišel v Cordillere v imenu zakona. Mi poznamo samo en zakon in eno pravosodje, panamsko. Cordillerskih zakonov ne poznamo in ne priznavamo. Protestiram proti samovolji in nasilju, ki naj bi bilo po vašem prepričanju kruto Pravosodje. Nasilje ne more biti pravosodje. Proti vašemu Slepemu Banditu pošljem celo armado in psi bodo glodali njegove kosti v San Antoniu.“

(Dalje prihodnjič)

ÖHM 75

ÖHM 75

ÖHM 75

ÖHM 75

24. Avstrijski lesni velesejem - celovski velesejem

od 9. do 17. avgusta 1975

1600 razstavljalcev iz 30 držav. — Sejem, ki bo tudi za vas zanimiv

VELIK VESELIČNI PROSTOR
od 7. avgusta 1975, ob 18. uri

ÖHM 75

ÖHM 75

ÖHM 75

ÖHM 75

Kärnten: „Hier ist ein deutsches Land“

Minderheitenkrieg in Südkärnten tobt auch an der Kirchen-Front
Slowenen wettern gegen Deutschtum-Pfarrer Wilhelm Mucher

„Die Südkärntner Kirche stinkt nach einer Slawisierungsanstalt“ bediente sich Pfarrer Wilhelm Mucher, eben von einer Pilgerfahrt aus Rom zurückgekehrt, aus Tausendjährigem-Reich-Wortschatz.

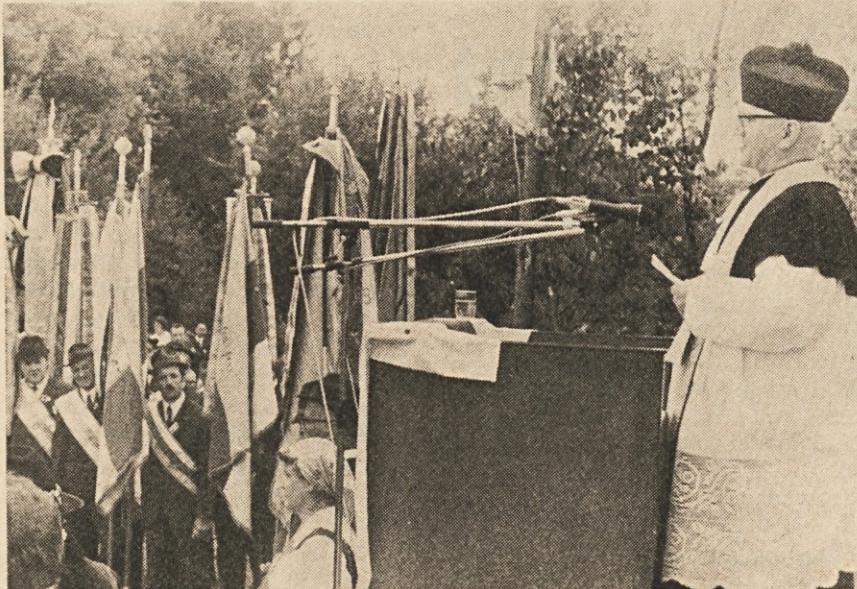
Das hatte der 60jährige Geistliche auch schon vor Antritt der frommen Reise wiederholt getan, zuletzt in einer Peter-und-Paul-Predigt, die er anlässlich einer Fahnensegnung des Kärntner Abwehrkämpferbundes in Wernberg bei Villach gehalten hatte: „Wir können nicht genug deutsche Trachtenvereine gründen und andere Vereine und Ortsgruppen. Wir können nicht genug deutsche Veranstaltungen halten, deutsche Fahnen weihen und können diese nicht hoch genug in den Himmel heben, damit alle Welt sieht: Hier ist ein deutsches Land, ein deutsches Territorium.“

Die Minderheitenvertreter reagierten massiv und forderten die Absetzung des Pfarrers, der just der Propstei Maria Saal vorsteht; dem größten Wallfahrtsheiligtum der Kärntner Slowenen. Filip Warasch, Zentralsekretär des christlichen Rates der Kärntner Slowenen: „Hier wird mit Hilfe des Gottesdienstes gegen den Gottesdienst gehetzt.“ Der „Rat“ verbreitete es auch über seinen Pressedienst „naš tednik“: „Kardinal Dr. König, Nuntius Dr. Rossi und slowenische Bischöfe sollen gegen Mucher ein kirchliches Verfahren einleiten.“

Kreuz im Süden

Vom bundeslandeigenen Diözesanbischof Joseph Köstner fühlen sich die Slowenen nämlich nicht eben unterstützt. Der Kärntner Oberhirte verfaßte eine „Erklärung

zur nationalen Frage in Südkärnten“, in der er milde anregte, die Katholiken Kärntens mögen „immer auf Verständigung bedacht sein, Beschuldigungen und Nachrichten über Vorkommnisse in der nationalen Frage mit einem von Klugheit

Wilhelm Mucher hujska v cerkvenih oblačilih

sowie christlicher Liebe geschärften Blick zu beurteilen, und immer wieder das Anliegen des nationalen Friedens in das Gebet einzuschließen, besonders in Anbetungsstunden.“

Dann ging er auf Urlaub.

Zurück ließ er seinen eher ratlosen Generalvikar Franz Kirchner, der sich in Chef-Absenz nicht vorzuprellen getraute: „Man muß warten, bis der Bischof zurückkommt.“ Immerhin erinnerte er sich an die Wernberger Predigt: „Herrn Mucher war aufgetragen, Gedanken des Friedens und der

Versöhnung auszusprechen.“ Und: „Allen Priestern auf der Welt ist es allgemein verboten, sich politisch zu betätigen.“

Daran fühlte sich freilich Mucher nicht gebunden: „Wo deutsche Katholiken benachteiligt sind, gibt es kein Verbot, weder vom Bischof, noch von Rom.“ Sein persönliches

wenisch unterrichtet wird.“ Bei seiner Wernberger Predigt („Wer sich im Grenzland Kärnten als Slowene bekennt, nimmt das Risiko auf sich, daß Kärnten als Slowenisch-Kärnten einmal zu Jugoslawien kommt“) erntete er — jedenfalls nach eigenen Angaben — bloß Sympathien: „Die Leute haben aufgeatmet, daß einer sich einmal traut, das zu sagen, am liebsten hätten sie mich umarmt.“ Und kramt in zustimmenden Briefen: „Da steht immer wieder: Wir bewundern Ihren Mut.“

Den hatte sich der „alte Hase“ (Mucher über Mucher) schon im Zweiten Weltkrieg angedient. „39 unterm Hitler“ wurde er zum Priester geweiht und war ab 1942 im slowenischen St. Filipen Seelsorger, „mitten im Partisanengebiet“. Braune Vergangenheit bestreitet der Kärntner Deutsch-Nationale, dem die Slowenen heute heftige Sympathien aus Burgers Neo-Nazi-Gruppe nachsagen, freilich heftig: „Die Slowenen würden sofort sagen, ich bin ein Nazi.“ Listig: „Wenn sie könnten.“ Muchers zementierter Standpunkt: „Ich bin bloß gegen den Anschluß an Jugoslawien.“ Den erwartet er allerdings sicher „früher oder später“.

Deswegen publizierte der „streitbare Minderheitenfachmann“ auch schon des öfteren Bücher zur „sogenannten Minderheitenfrage“, in denen er „schon viel früher die Gedanken der Wernberger Predigt“ verbreitete. 1963 etwa qualifizierte er „das überaus fromme Wesen gewisser slawischer Kreise“ ab, „das sie aber keineswegs hindert, ihr Christentum dem Kommunismus in den Rachen zu werfen“. Und fühlte sich als Landpfarrer schon damals zur Sorge um das Wohlergehen der internationalen

Kirche berufen. So sandte er dem weltweit als gütigen Einigungspapst anerkannten Johannes XXIII. unfreundliche Worte ins Grab nach: „Der Herr gebe ihm und seiner kommunistenfreundlichen Ostausrichtung die ewige Ruhe.“

Muchers gesammelte Deutsch-Werke (unter anderem: „Die Sprache des Religionsunterrichtes in Südkärnten — Eine Entgegnung“, unter dem Pseudonym „Hermagoras Schribar“ ein Pamphlet „Minderheit ohne Maske“) erschienen vorsichtshalber im Selbstverlag: „Sonst hätte ich's dem Ordinariat vorlegen müssen, und die hätten mir die schönsten Sachen herausgestrichen.“

Zum Kriegszustand mit den Slowenen fühlt sich Kriegs-Pfarrer Mucher jederzeit „berechtigt, wenn die Slowenischen ununterbrochen gegen mich agitieren“, und will die Sache jetzt aufführen: „Die Slowenen möchten mich und alle deutschen Pfarrer weg haben. Wenn ein Priester die Interessen der Deutschsprachigen vertritt, ist er ein Hetzprediger, wenn's ein Slowene ist, dann ist er für sie ein Heiliger.“ In christlicher Ruhe erwartet der Deutsch-Streiter auch gerichtliche Auseinandersetzungen: „Wenn ich schon kein Heiliger sein kann, dann wenigstens ein Märtyrer.“ Jedenfalls fühlt er sich auf rechtem Kärntner Boden: „Ich habe als Deutscher das Recht und die Pflicht, für die Deutschen einzutreten, Schluß, Punkt.“

Und von den Klerikal-Obersten fürchtet Mucher schon gar nichts. „Die Einleitungen von meinen Predigten sind ja immer stockkatholisch.“

Wolfgang E. Smutna,
Wochenpresse

Berite in priporočajte „Naš tednik“

PRESSEDIENTST
in deutscher Sprache

Naročam se na

- „naš tednik“
naročnina letno 150.— šil.
za tuzemstvo
- „nt“-Pressedienst in
deutscher Sprache
naročnina letno 150.— šil.
za tuzemstvo

Ime in točen naslov:

Naročam

- „naš tednik“
 „nt“-Pressedienst in
deutscher Sprache
tudi za svojega znanca — prijatelja
— kolega. (Ustrezno podčrtaj):
Ime in točen naslov:

lastnoročen podpis

Izrežite in pošljite na naslov: „Naš tednik“, Viktringer Ring 26,
9020 Klagenfurt—Celovec

Koroška: kupčija s preteklostjo

Hitlerjeve medalje in Hitlerjevi kovanci, importirani iz Švice in Nemčije, najdejo na Koroškem posebno veliko odjemalcev. Neki trgovski zastopnik, doma iz Krive Vrbe (Krumpendorf) je importiral take kovance in jih potem posredo-

val gostilnam, trgovinam in bencinskim črpalkam, kjer je našla Hitlerjeva podoba veliko odjemalcev. — „Naš tednik“ je svojčas poročal kot edini časopis o tem barantanju s preteklostjo.

V Moosburgu pa je zdaj morala vkorakati žandarmerija. Morala, ker je na neki tamkajšnji črpalki dobil pred oči fuhrerjeve medalje tudi sin vodje židovskega dokumentacij-

skega centra na Dunaju, Simona Wiesenthala. Ta je seveda to škan-dalozno kupčijo takoj javil žandarmeriji, ki je potem konfiscirala kovance z podobo največjega zločinca zgodovine. Omenjenega trgovskega zastopnika pa je ovadila na podlagi zveznega zakona o znakih iz leta 1960.

Glasilu za koroško ÖVP Volkszeitung je te dni poročala o kupčijah v Moosburgu in da jih je preprečil Wiesenthalov sin. Pač pa se ni zgražala nad trgovanjem s preteklostjo, ampak je postavila Wiesenthala ml. kot krivca, da ta kupčija ne leti več.

Film Brandstallerjeve so pokazali tudi v Srbiji

Film „Fremde in der Heimat“ („Tujci v domovini“), ki ga je posnela dr. Trautl Brandstaller in ki je na Koroškem tako razburil duhove, so te dni prikazali tudi na televizijskih zaslonih v Srbiji. Film vsekakor pomeni izvrstno informacijsko podlago o vprašanih koroških Slovencev. Film „Tujci v domovini“ bodo kazali tudi po ostalih republikah Jugoslavije.

Hitlerjeve kolajne na koroškem jopiču: spredaj podoba Gröfaza, zadaj njegovo in tisočletnega rajha geslo: „Ein Volk, ein Reich, ein Führer“.